

LUNDS UNIVERSITET

Enheten för medie- och kommunikationsvetenskap

Charlotte Grahn
charlotte.grahn.274@student.lu.se
Fredric Ugglå
fredric.uggla.035@student.lu.se

KANDIDATUPPSATS

Medie- och kommunikationsvetenskap
Kandidatkurs; Ht 2009

Att balansera på identitetscatwalken

En studie om studenters identitetsskapande på Facebook

LUNDS UNIVERSITET

Enheten för Medie- och kommunikationsvetenskap

Handledare: Tobias Linné
Examinator: Fredrik Miegel

Sammandrag

Användandet av sociala medier har ökat stort under de senaste åren och undersökningar av fenomenet har därmed fått stor relevans för det medie- och kommunikationsvetenskapliga området. Denna uppsats har undersökt unga studenters användande av Facebook för att skapa sig en identitet på nätet och genom kvalitativa gruppintervjuer målades det upp en mångfacetterad bild av studenternas användande och resonemang kring detta. Diskussionerna analyserades sedan ur ett dramaturgiskt perspektiv med utgångspunkt i Erving Goffmans bok *Jaget och maskerna*. Det framkom att det fanns en stor medvetenhet bland studenterna som använde olika strategier för att skapa och upprätthålla kontrollen över sin närvaro och framställning via mediet. Med hjälp av moderna medieteoretiker som danah boyd och Anders Albrecht Lund poängterades även hur de nya förutsättningarna för social presentation och interaktion ställer nya krav på användarna men samtidigt verkar stärkande för dem om de lär sig att hantera den nya situationen med nya strategier.

Nyckelord: sociala medier, sociala nätverkssidor, Facebook, identitet, strategi

Innehåll

1	Inledning.....	4
1.1	Bakgrund.....	4
1.2	Syfte och frågeställningar	5
1.3	Kort bakgrund om Facebook	5
2	Metod.....	6
2.1	Kvalitativa intervjustudier	6
2.2	Urval och avgränsningar	7
2.3	Metodkritik.....	9
3	Teori.....	10
3.1	Teoretisk översikt	10
3.1.1	Framträdanden	11
3.1.2	Identitet.....	12
3.1.3	Idealisering	13
3.1.4	Roller	14
3.1.5	Regioner	15
3.2	Deltagande övervakning.....	15
4	Analys.....	17
4.1	En digital person	17
4.2	Vad man väljer att berätta: privat och offentligt.....	20
4.3	Roller – vem är du egentligen?.....	23
4.4	Strategier för kontroll över framträdandet.....	24
4.5	Idealbilden – vem är bäst på att vara lagom?	27
4.6	Inkonsekvens i resonemangen kring kontroll	30
4.7	En social nappflaska	32
5	Avslutning.....	35
5.1	Slutsatser	35
5.2	Slutdiskussion	36
5.3	Förslag till vidare studier	38
6	Källförteckning.....	39
7	Bilagor	41
7.1	Intervjuguide	41
7.2	Intervjupersoner.....	43

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Användandet av sociala medier har exploderat de senaste åren. Ett av de som fått störst genomslag är det sociala nätverket Facebook. I princip alla unga vuxna i Sverige har ett Facebook-konto och nyligen rapporterade nätverket självt att man har över 300 miljoner användare världen över (200 miljoner vid början av vår studie). Man förväntas som ung svensk ha en profil som andra användare kan söka upp och bli vän med. En ny värld har etablerats på Internet, en värld där man umgås på nya villkor i nya former. Många medier har rapporterat att det gått så långt att till och med arbetsgivare går in på Facebook för att granska potentiella arbetstagare för att se hur deras profil ser ut, vilka festbilder de har lagt upp, vilka nätverk de är med i osv. De vill helt enkelt få ett grepp om vilka de är även på nätet, dvs. deras medierade identitet. Människor har alltid försökt hålla koll på varandra men Facebook öppnar upp nya möjligheter för att göra detta i det privata, dvs. utan att någon annan kan se det eller veta om det.

Mot bakgrund av detta vill vi undersöka hur unga människor använder sociala nätverk för att skapa sig en offentlig identitet på nätet. I medierna talas det mycket om hur farligt det är att personlig information offentliggörs och att det inkräktar på människors privatliv. Diskussionen går även ut på att många inte reflekterar över vad som läggs ut och att det finns framtida konsekvenser som människor inte tänker på. Men är det verkligen så att unga människor verkligen inte funderar över de både direkta och framtida konsekvenser för deras identitet som användningen av sociala medier har och bör denna utveckling nödvändigtvis ses som en fara?

Facebook är en helt ny arena för uppvisning av ens identitet. Det ger både möjligheter och ställer krav på användarna. Användaren själv ses som ansvarig för sin sida och den information som finns där, även om denna till stor del kan bestå av material som lagts upp av andra än användaren själv, exempelvis fotografier och korta meddelanden. Ibland är det alltså till och med bortom användarnas kontroll, t ex då man lägger in bilder på både sig själv och andra som inte ens är medvetna om att de förekommer i dem.

I Anders Albrechtslunds artikel "Online Social Networking as Participatory Surveillance" argumenteras för att användandet av sociala medier till stor del skulle kunna sägas handla om övervakning men att det egentligen inte behöver ses som något negativt. Han menar istället att snarare än att användarna försvagas och kontrolleras av de andra användarna

så stärks man av deltagandet. All den tid man lägger ner på att försöka skapa och upprätthålla en bild av sig själv (en identitet), samt den bild av andra som man får genom användandet av sociala medier skall alltså ses som något positivt och stärkande för individen.

1.2 Syfte och frågeställningar

Vi vill med utgångspunkt i ett dramaturgiskt perspektiv se hur unga människor använder sig av Facebook för att skapa en medierad identitet. Problematiken här ligger i att synas eller inte synas, på vilka sätt man vill synas och vilka konsekvenser detta får för hur man använder mediet. Vi är således intresserade av att undersöka hur unga själva ser på sin synlighet, sin offentliga identitet och hur de reflekterar över sitt användande av Facebook. Fokus för undersökningen kommer alltså vara på att analysera processerna på en mikrosocial nivå.

Detta tema är intressant ur ett medie- och kommunikationsvetenskapligt perspektiv eftersom identitetsbyggande idag även sker i mediet som en naturlig del av vardagen. Det är därför viktigt att studera och reflektera kring hur människor faktiskt använder det och vilka risker och möjligheter de ser. Med utgångspunkt i dessa resonemang har vi valt att fokusera vår undersökning på följande konkreta frågeställningar:

Vilka mediespecifika verktyg använder studenter för att skapa en medierad identitet på Facebook?

Vilka möjligheter och risker ser studenterna med Facebook som en arena för identitetsskapande?

Hur hanterar studenterna de problem som uppstår i relation till sina identitetsframställningar i mediet?

1.3 Kort bakgrund om Facebook

Facebook startades i februari 2004 av studenten Mark Zuckerberg i syfte att underlätta kommunikation mellan studenter vid Harvard University. 2009 noterades att företaget har över 900 anställda med kontor världen över samt att nätverket har över 300 miljoner aktiva medlemmar, dvs. de som varit inloggade de senaste 30 dagarna (www.facebook.com).

Facebook faller vanligtvis under kategorin sociala nätverkssidor vilken betraktas som en underkategori för sociala medier, dvs. olika webbaserade verktyg som underlättar interaktion och social informationsdelning online. Karaktäristiskt för denna särskilda typ är att man kan visa upp sina sociala nätverk, men också att man utifrån olika aktiviteter försöker

skapa och upprätthålla sociala relationer inom olika nätverk (boyd & Ellison, 2007). Som registrerad användare hittar man andra användare genom att söka på deras verkliga namn. Då man blivit godkänd som vän av den tillfrågade ges man tillgång till bland annat fotografier och textbaserad information om personen.

Kopplat till varje användares profil finns en profilmild, kort biografisk information om personen, relationsstatus, ett fotografialbum, ett videoalbum, information om användaren tillhör någon grupp eller om användaren är ett fan av något, samt en s.k. vägg. På väggen kan andra användare skriva korta meddelanden och sedan få svar, vilket gör dessa konversationer öppna för respektive vänner. Man kan numera även länka fotografier, webbsidor, videoklipp och mycket annat direkt på väggen. Önskar man däremot en mer privat kontakt har man möjlighet att skicka privata meddelande som fungerar som e-post. Söker man omedelbar kontakt finns det även en chatt-funktion. Man kan även publicera fotografier samt tagga (från engelskans "to tag") de man har som vänner, vilket innebär att en hyperlänk skapas och länkar vidare till profilen för personen som blivit taggad.

När man loggar in på Facebook kommer man till en startsida där ett nyhetsflöde visas. Där kan användarna se andra användares aktiviteter, exempelvis vem som har blivit vän med vem, vilka nya fotografier som publicerats, konversationer, statusuppdateringar etc. Statusuppdateringar är en funktion där användarna kan skriva korta offentliga meddelande som visas upp i nyhetsflödet samt på användarens egen sida.

Vi har valt att använda ordet fotografi istället för bild för att förtydliga att vi inte refererar till intervjupersonernas självbild. Många använder dock ordet bild när de talar om fotografi och blandar dessutom svenska och engelska när de diskuterar Facebooks olika funktioner. För att undvika förändringar i empirin har vi valt att inte byta ut orden.

2 Metod

2.1 Kvalitativa intervjustudier

Kvalitativ forskning syftar till att analysera olika aspekter av en övergripande idé eller ett ämnesområde, till skillnad från kvantitativ forskning som snarare syftar till att beskriva hur olika kategorier eller åsikter är spridda i en viss population. Det är snarare det symptomatiska i det som kommer fram i empirin som är intressant. Det är alltså inte antal eller frekvenser som är viktiga utan olika kvaliteter (Arvidson, 2000). Inom kvalitativ forskning får man alltså inte statistisk information, med andra ord är man inte intresserad av spridningen av ett visst antal åsikter i en bestämd grupp utan snarare vilka olika åsikter som finns.

Kvalitativa intervjuer går således ut på att en forskare ställer frågor till människor som med egna ord svarar om sina upplevelser av ett fenomen. Till sin hjälp har forskaren ofta ett intervjuformulär eller en intervjuguide för att upprätthålla en önskad struktur i samtalet. Våra intervjuer var av semistrukturerade karaktär vilket gav intervjupersonerna utrymme för dynamiska diskussioner, samtidigt som en övergripande struktur kunde bibehållas genom intervjuerna (Østbye, Knapkog, Helland, Larsen, 2003). Vi utgick alltså från vår intervjuguide (se bilaga 1) men följde inte den slaviskt utan använde den som ett stöd för att få igång och driva intressanta diskussioner. Vi lät på så vis dynamiken i samtalen styra vilka ämnesområden som fick följa varandra, men hade ändå de stora huvuddragen i bakhuvudet för att kunna stimulera och föra diskussionerna så att vi skulle kunna få svar på de frågor vi intresserat oss för.

Ett av de tydligaste kännetecknen för kvalitativa intervjuer ligger därmed i det faktum att man som forskare använder sig av andra människor för att få sin empiri. Den finns inte ”där ute” innan utan skapas i samarbete med forskaren, till skillnad från exempelvis textanalyser där empirin redan existerar innan forskningsarbetet har börjat. Empirin skapas därmed alltid i själva samtalet mellan forskare och respondenter, vilket gör empirin helt unik. Detta situationsberoende innebär att empirin aldrig kommer att vara exakt densamma om man skulle försöka återskapa situationen och göra om intervjuerna, men istället gör den att vi får en samtalsdynamik som kan ge nya och unika insikter.

Våra intervjuer genomfördes i grupper om tre till fyra personer och vi var båda närvarande vid samtliga tillfällen. Två av intervjuerna genomfördes hemma hos någon av intervjupersonerna medan den tredje genomfördes i ett grupprum på Kalmar Nation. Då miljön redan var bekant för intervjupersonerna kände vi att den bidrog till att en trivsam och avslappnad stämning genomsyrade samtalen. Samtliga intervjuer kändes lyckade eftersom diskussionerna fortsatte även efter att vi känt att vi fått uttömmande svar på våra frågor och avslutat intervjuerna. Detta var mycket glädjande då det kändes som att intervjupersonerna tyckte att det var ett viktigt och intressant ämne att diskutera samt att de kände sig tillräckligt bekväma för att berätta öppet om sina funderingar kring ämnet.

2.2 Urval och avgränsningar

Vid genomförande av kvalitativa intervjuer görs ett relativt litet urval jämfört med kvantitativa studier men också utifrån andra kriterier. Det som eftersöks är olika kvaliteter och karaktärsdrag snarare än kvantitativa data som visar på statistisk information om en population (Schröder, Drotner, Kline & Murray, 2003). Syftet med kvalitativa studier är att

istället hitta djupgående svar och tendenser vilket gör att urvalet blir mindre. Det urval som görs är således ändamålsenligt och baseras på ”teoretiska överväganden” (Jarlbro, 2000:167).

I vår studie har vi gjort en blandning av ett ändamålsenligt urval och ett snöbollsurval. Vi har valt ut tre personer som representerar den grupp vi vill undersöka, dvs. unga studenter, och låtit dem i sin tur ge förslag på personer de har trott kunnat vara lämpliga för vår undersökning. Vi är alltså bekanta med de personer som startade snöbollseffekten, något som var nödvändigt eftersom det inte finns någon statistik över högkonsumenter av Facebook utan man bara kan få veta det genom att fråga personerna själva. Den tidigare bekantskapen var också viktig då den gav oss en viss kontroll över vilka personer som blev tillfrågade att delta i undersökningen.

Vi valde att sätta samman grupperna på så sätt att inte alla de olika deltagarna kände varandra väl sedan tidigare utan endast var ytligt bekanta. Detta för att förhindra att saker förblev osagda då det ofta finns etablerade tankar och åsikter som ligger till grund för interaktionen i en grupp. Men vi valde att se till att personerna ändå var ytligt bekanta för att undvika att behöva genomgå den initiala isbrytarfasen som alltid tar längre tid då människor presenteras inför nya, helt okända personer. Då personerna var bekanta sedan tidigare hade de redan kommit över denna tröskel och kände sig troligtvis därför mer bekväma i intervjusituationen redan från början. Detta var viktigt då interaktionen människor emellan spelar stor roll för att få till stånd en bra diskussion och sedermera en bra empiri.

Vi valde att intervjua de personer som själva anser sig vara högkonsumenter av Facebook. Detta eftersom det kan antas att de har starka åsikter kring sitt eget användande och mediet som helhet. Det kan alltså antas att de har många intressanta tankar kring positiva aspekter av fenomenet. Vi har således gjort ett ändamålsenligt urval. Personerna kan inte sägas vara representativa för Facebook-användare i allmänhet. Men vi menar att detta inte bör ses som ett problem då undersökningen syftar till att undersöka vilka olika sätt som finns att tänka kring fenomenet, inte att säga hur dessa åsikter är spridda statistiskt inom gruppen.

Det bör också nämnas att samtliga intervjupersoner är studenter vid Lunds universitet. Detta val gjordes då den livssituation som studenter befinner sig i kan antas hänga samman med hur de använder mediet. Denna tanke bekräftades senare i intervjuerna då ständiga referenser till vad som skulle hända efter universitetslivet och rädslor kring framtida arbetsgivares granskningsaktiviteter och kontrollmöjligheter ventilerades.

Avslutningsvis bör påpekas att då grunden för undersökningen är medievetenskaplig och ligger i ett dramaturgiskt perspektiv har inte ekonomiska och företagsmässiga aspekter tagits i beaktning. Även om Facebook är ett kommersiellt medium

är det inte möjligt att i denna undersökning analysera hur dessa finansiella intressen påverkar olika aspekter av mediet. Då vi hänvisar till övervakning är det sedermera social, inte ekonomiskt orienterad, övervakning som åsyftas.

2.3 Metodkritik

Då man utgår ifrån ett kvalitativt angreppssätt med fokus på tolkningar och förståelse antar man att tolkningar ligger till grund för allt och att alla kunskaper vi har, allt vi upplever beror på de tolkningar vi gör (Dahlgren, 2000). Det är då viktigt att reflektera över den förförståelse vi som forskare har och som påverkar de tolkningar vi gör under arbetets gång. En vanlig kritik som framförs mot kvalitativ forskning, exempelvis kvalitativa intervjustudier, är att empirin blir så komplex och omfattande att forskaren själv kan tolka in i princip vad han eller hon vill på något sätt (Dahlgren, 2000). Forskarens intressen och förståelsehorisont bestämmer alltså hur resultaten av en undersökning kommer att se ut. Men att säga att forskarens förförståelse påverkar det vetenskapliga arbetet behöver dock inte nödvändigtvis betyda att angreppssättet bör förkastas (Fay, 1996). Istället är det vitalt att reflektera över de förutsättningar man har som forskare för att kunna undvika att arbetet baseras på okritisk subjektivitet. Man måste som forskare ha väl underbyggda resonemang och inte godtyckliga antaganden som grund för motiveringarna man gör för att de slutsatser man drar ska kunna betraktas som vetenskapliga.

Brian Fay (1996) förklarar det därmed istället som att en förförståelse med begreppsliga ramar och grundläggande teorier är nödvändig för allt forskningsarbete. Vi måste ha en viss förförståelse, annars kan vi inte analysera någonting. Dock är det oerhört viktigt att fundera kring hur alla tolkningar görs, både ifrån forskarens och intervjupersonens sida. När man gör intervjustudier löper man alltid en risk att få olika svar beroende på hur den tillfrågade tolkar en fråga. Vi är ute efter att undersöka människors egna uppfattningar och tolkningar av Facebook, och det är därför viktigt att vi som forskare hela tiden försöker vara så tydliga som möjligt men också reflekterar över vilka eventuella feltolkningar som görs. Under intervjuernas gång försökte vi därför hela tiden att ställa följdfrågor och också formulera oss på olika sätt kring ett ämne för att på så sätt få ut maximalt med tankar kring olika aspekter av ett tema.

Ett annat problem kan dock vara att få respondenter att känna sig bekväma i intervjusituationen, vilket kan leda till att de inte svarar sanningsenligt för att de kanske inte vågar och därför bygger upp en försvarsmur (Schröder et al., 2003). Denna känsla kan uppstå då respondenterna kan känna sig utlämnade eller att de inte känner sig bekväma med

forskaren och undersökningens syfte. Risken med detta är att intervjun stannar på en ytlig nivå. Helena Sandberg (2000) tar upp denna problematik och betonar det personliga samspelet som en nyckel till en lyckad intervju. Med andra ord ställs det höga krav på forskarens sociala kompetens för att slutligen få en bra empiri med djupa resonemang. Denna problematik hanterade vi genom att inleda alla intervjuer med en fikastund där de intervjupersoner som inte kände varandra fick bekanta sig. När det sedan kändes som att alla blivit bekväma i situationen började vi med övergripande frågor om synen på Facebook i allmänhet för att senare gå in på mer personliga resonemang kring användandet då alla blivit lite mer varma i kläderna.

3 Teori

3.1 Teoretisk översikt

I sin bok *Jaget och Maskerna* (1959) lägger den amerikanske sociologen Erving Goffman grunden till den teori kring social interaktion som sedermera gått under benämningen dramaturgiskt perspektiv. Han utgår då ifrån en teatermetafor för att förklara hur interaktionen människor emellan fungerar. Med detta menas att han ser hela det sociala livet som vilandes på ett grundresonemang av skådespeleri. Detta bygger på att det finns en scen där framträdanden görs inför en mer eller mindre kontrollerad publik, det finns olika roller att spela och olika kulisser att utgå ifrån och anpassa sig till i sina framträdanden. Men det finns också dolda utrymmen där framträdanden förbereds, kostymer bestäms och framställs samt repliker som repeteras.

Trots att Goffmans teori utarbetades redan på 1950-talet är den förvånande relevant än idag. Den togs fram i en helt annan samhälls era där televisionen precis började få sitt genombrott, men där digitala medier som Internet ännu inte ens var påtänkta. Men likväl går många av hans resonemang att applicera även på nutida fenomen; Trots att vissa kulturella koder utvecklats och förändrats ser många grundläggande sociala handlingsmönster likadana ut idag som de gjorde för 60 år sedan.

För att kontextualisera Goffmans resonemang och på så sätt göra dem mer användbara i ett specifikt senmodernt samhälle har vi valt att även använda oss av den amerikanska medieforskaren danah boyds avhandling ”Taken Out of Context – American Teen Sociality in Networked Publics” (2008) samt ett flertal artiklar hon skrivit i anslutning till detta tema. I sin studie utgår hon ifrån en egen vidareutveckling av Goffmans teorier för att förklara hur amerikanska tonåringar använder sig av sociala medier såsom Facebook och MySpace i sitt identitetsskapande.

En ytterligare infallsvinkel till Goffmans dramaturgiska perspektiv är Anders Albrechtslunds (2008) resonemang kring interaktionen kallad ”participatory surveillance”. I sin artikel argumenterar han för att användarna av sociala nätverkssidor, oavsett huruvida de för stunden fungerar som publiker eller skådespelare, ska betraktas som aktiva och stärkta genom sitt deltagande i interaktionen. Hans teori har gett näring åt en djupare diskussion om konsekvenserna av det ständigt ökade användandet av sociala nätverkssidor. Nedan följer de begrepp som har varit mest analytiskt tillämpliga i vår studie av unga studenters medieanvändande.

3.1.1 Framträdanden

Ett framträdande är det som sker när en eller flera individer uppträder inför en given publik. Man försöker överföra ett visst intryck till publiken eftersom man vill framstå på ett visst sätt inför den (Goffman, 1959). Man använder tal, kroppsrörelser, men också kroppen i sig för att förmedla information om vem man är, exempelvis genom sitt kön, sin ålder och sin klädstil.

En viktig del av ett framträdande är det sammanhang som det utförs i, både den sociala kontexten och den fysiska omgivningen. För att man ska kunna lyckas i sitt framträdande är det därför vanligt att man ser hur andra för sig i den givna situationen, för att sedan ta efter det beteendet (boyd, 2008a). Men ett medierat framträdande skiljer sig på några grundläggande sätt från ett framträdande i den fysiska verkligheten. Man kan inte direkt se eller kontrollera vem som tar del av framträdandet. Inte heller får man någon direkt feedback på det man gör, vilket gör det svårt att veta hur det uppfattas. Dessutom har ett medierat framträdande andra beståndsdelar än ett fysiskt. Det är inte minspel, kroppsrörelser eller tonfall som avgör hur ett medierat framträdande skapas utan olika teknologiska funktioner som används för att sätta samman en komplex bild av olika betydelsebärande element som får utgöra det medierade själv. Exempelvis är fotografier, biografisk information och listor på idoler olika komponenter som tillsammans utgör den medierade självpresentationen som möjliggörs på sociala nätverkssidor (boyd & Heer, 2006). Det är emellertid viktigt att notera att på sociala nätverkssidor interagerar man oftast med människor som man även har kontakter och relationer med i det fysiska livet. Detta gör att man på så sätt förflyttar sin presentation fram och tillbaka mellan den medierade och den fysiska verkligheten och aldrig riktigt kan släppa på någon av dem eftersom de båda är sammanlänkade genom den sammanhållna identitet de försöker framställa (boyd, 2008b).

Då man framträder är det viktigt att man behåller kontrollen över sig själv så att den önskade bilden kan levereras till publiken, men man måste också ha en viss kontroll över

de andra personer man framträder med, sitt team (Goffman, 1959). Om teamet inte är enat kring vilken bild de vill överföra är det inte möjligt att upprätthålla en enhetlig bild. På Facebook kan detta till exempel ta sig uttryck i fotografier där en person taggar en annan i ett sammanhang den senare inte vill associeras med. På så sätt kan ett litet till synes obetydligt misstag radera hela föreställningen och det är därför viktigt att alltid försöka använda sig av olika strategier för att behålla kontrollen för att kunna upprätthålla en önskad definition av situationen. Ett misstag behöver dock inte nödvändigtvis vara något som i sig är en katastrof, ett misstag är det snarare för att det skiljer sig från den definition som projiceras och det blir då uppenbart att det finns en diskrepans mellan verkligheten och projektionen (Goffman, 1959). Det blir då alltför uppenbart att vi alla är skådespelare som hela tiden försöker dra en situationsdefinition åt det håll vi önskar.

3.1.2 Identitet

Hur man klär sig, sättet man talar på och vilka man väljer att umgås med sägs avslöja vilken identitet man har. Begreppet, identitet, är centralt inom medie- och kommunikationsvetenskapen men ändå finns det ingen klar och vedertagen definition av vad som faktiskt åsyftas då det används. Inte heller Goffman (1959) definierade vad han lade för betydelse i begreppet, eller det ord han oftare använde, självet, och det kan därför upplevas problematiskt att använda det då man utgår ifrån hans teorier. Det har skrivits många vetenskapliga utläggningar där hans efterföljare försökt sig på att en gång för alla reda ut identitetsbegreppet såsom Goffman använde det. Bland annat har Tom Burns (1992) försökt förklara Goffmans identitetsbegrepp genom att dela upp det i flera olika typer, medan Heinz-Günter Vester (2000) valde att förklara det som postmodernt semiotiskt projekt. Den tolkning vi har valt att utgå ifrån gjordes dock av amerikanskan Ann Branaman (1997). Hon tolkar identitetsbegreppet som bestående av två delar: dels den sociala identiteten, det som särskiljer oss ifrån andra i deras tankar, och dels självidentiteten, vår egen medvetenhet om vår existens och vilka vi är. De båda är dock nära sammanlänkade då byggstenarna till självidentiteten kommer ifrån samma källa som de till den sociala identiteten. Dessa två delar tycks också vara vad Goffman kallar en ”agerande” och en ”rollgestalt”, om det än förklaras på ett något mer diffust sätt, där rollgestalten är en föreställningsbild man försöker visa upp för andra medan den agerande mer refererar till de interna psykologiska processerna som drömmar, fantasier, skam och lärande (1959:218).

Processen kring att skapa sig en medierad identitet skiljer sig på vissa sätt ifrån identitetsskapandet i ett fysiskt sammanhang. Man använder sig av andra verktyg för att skapa

en bild av vem man är. På Facebook kan man exempelvis använda sig av uppenbara verktyg som fotografier men även det språk man använder då man skriver på någons vägg, eller de aktiviteter man refererar till i sina statusuppdateringar pekar på olika sätt på särskilda aspekter av användarens identitet.

3.1.3 Idealisering

Närhelst vi framträder inför en publik försöker vi alltid att framstå som lite bättre än vad vi egentligen är, vi försöker förmedla en förskönad bild av oss själva. Detta är inte något som bör betraktas som ett försök att vilseleda, utan handlar snarare om att man strävar efter att uppnå de ideal som finns i ett givet socialt sammanhang (Goffman, 1959). Detta kan komma till uttryck på många skilda sätt: att man använder märkesjeans i skolan och en gammal sliten träningsoverall under en ensam promenad i skogen, att man ser på ”skräp-tv” när man är hemma men föreslår *Det sjunde inseglet* under en filmkväll med vännerna. Man döljer således de handlingar eller den konsumtion som inte stämmer överens med idealet. Förutsättningarna för idealisering är dock något annorlunda i ett medierat sammanhang än i ett fysiskt, till exempel är det viktigt att verbalisera vilka typer av ideal man försöker upprätthålla för att de överhuvudtaget ska uppfattas. Om man vill visa att man köpt ett par märkesjeans kan man exempelvis göra en statusuppdatering för att berätta om sitt nyförvärv för att på så sätt låta andra få reda på det.

Idealisering handlar om att vi under våra framträdanden verkar upprätthålla normerna mer än vi gör i vårt liv som helhet; Det är viktigare att göra allt på rätt sätt när man har någon som inspekterar en än när man är ensam (Goffman, 1959). När man inte har en publik som hela tiden inspekterar det man gör har man råd att bete sig på sådana sätt som inte är socialt godtagbara men när man har en publik måste man hela tiden vara på sin vakt för att undvika att falla ifrån den norm som är rådande i det sammanhang man för tillfället befinner sig i. Ibland kan det kan därför bli så att man får släppa på vissa ideal för att kunna upprätthålla andra (Goffman, 1959). Det viktigaste att upprätthålla är då det som är mest synligt eftersom det är lättare att ”komma undan” med andra som är mindre synliga.

Idealisering är en omedveten aktivitet som inte bara utförs i det fysiska livet utan som även är av stor vikt i de framträdanden man gör genom digitala medier. Boyd (2008a) noterar i sin undersökning att de flesta ungdomar väljer att visa upp en idealiserad bild av sig själv på sociala nätverkssidor men att få av dem presenterar en bild som är helt och hållet avskild från deras fysiska verklighet. Det handlar alltså inte om att ljuga eller vilseleda utan snarare om att framställa sig själv i en fördelaktig dager. Även om man inte kan hitta på

vad som helst i sin presentation så kan man välja att betona vissa aspekter av sig själv och dölja eller trivialisera andra.

3.1.4 Roller

Beroende på hur olika publikker är sammansatta väljer man olika roller för att kunna framställa sig själv på ett önskat sätt. Individer beter sig således inte på samma sätt i alla sociala sammanhang, utan väljer roll efter publik. Den roll som väljs för ett framträdande är en form av standardiserad rutin som måste spelas på ett trovärdigt sätt (Goffman, 1959).

I den fysiska verkligheten kan man hålla publikker åtskilda genom att träffa dem vid olika tillfällen eller på olika platser. I den medierade verkligheten möts däremot alla dessa publikker och blir en enda stor massa där fysiskt och tidsmässigt separerade grupper måste hanteras simultant. Detta kan leda till problem med rollframställningarna eftersom människor vanligtvis anpassar sig till situationer och spelar olika roller i olika kontexter. Att ge ett enhetligt framträdande inför en publik där olika människor vanligtvis tar del av olika rutiner, dvs. rollframträdanden, blir därför problematiskt (boyd, 2006a). Men då de traditionella strategierna för att upprätthålla den uttrycksmässiga kontrollen inte längre fungerar uppstår nya i deras ställe. Exempelvis kan man på sociala nätverkssidor med hjälp av tekniska integritetsfunktioner hindra eller delvis utesluta segment av publikerna från att ta del av den information man delar och sprider (boyd, 2008a). Dessa strategier kan hjälpa till att hålla uppe någorlunda olika roller inför flera publikker – eller i alla fall hålla en viss del av rollen undangömd för oönskade publikker.

Publiken samverkar i hög grad med de rollframställningarna man väljer att använda, men det är inte alltid så enkelt att individerna bara låter sig anpassas. Individen kan också själv välja ut en publik som man tror kommer att acceptera och uppskatta den roll man försöker spela och således öka sina chanser att lyckas med sin framställning (boyd, 2006a). Det ställs emellertid höga krav på att publiken är smidig för att den önskade rollframställningen ska kunna lyckas (Goffman, 1959). Tappar man kontrollen över publiken kan alltså framträdandet fallera och de strategier man försöker använda kan få oönskade följder. I en medierad kontext fungerar fenomenet på liknande grunder och kravet på en taktfull publik är därför oerhört viktigt. Exempelvis om någon från publiken kommenterar ett fotografi eller en statusuppdatering med nedlåtande ton kan det innebära att den framställning man försöker göra slås sönder, den önskade definitionen av situationen förstörs.

Spelreglerna för rollframställningarna i den fysiska respektive den medierade verkligheten är i grund och botten desamma, men kontexten gör att de skiljer sig åt i vissa

avseenden. Vi lär oss att spela olika nya roller baserat på våra tidigare roller, men får applicera dessa i en ny inramning (Goffman, 1959). Man vet alltså, man har lärt sig, hur man beter sig i det fysiska livet – hur man ser ut och vad man yttrar och på liknande sätt vet man vilka roller som bör anammas på Facebook. Men exempelvis sammansmälta, tidigare åtskilda, publikerna ställer högre krav på eftertanke i valet och genomförande av rollframställningar eftersom man då måste anpassa sig till flera olika asynkrona publikerna som alla kan ta del av de medierade framträdanden som görs.

3.1.5 Regioner

För att förtydliga vissa centrala aspekter av framträdanden delar Goffman (1959) in olika platser i främre och bakre regioner. Vi gör våra framträdanden på scenen, i den främre regionen, och detta sker inför en publik inom en avgränsad plats. När man kliver av scenen och lämnar publiken går man in i ”den bakre regionen”, en region som publiken inte har tillgång till. Man går så att säga bakom kulisserna för att kunna slappna av från den roll man spelat och för att släppa på det framträdande man gjort. Det är även i den bakre regionen man arbetar för att kunna göra ett önskat framträdande i den främre regionen.

När man träder in i den bakre regionen ökar sårbarheten eftersom det där finns information som kan skada framträdandet om detta skulle exponeras för någon som inte har rättigheter att vistas i den bakre regionen. Det är följaktligen av stor vikt att man bevarar kontroll över den bakre regionen (Goffman, 1959). Ett intrång i den bakre regionen skulle alltså kunna avslöja den roll som man försöker spela eftersom man då rör sig i den främre regionen har möjlighet att undanhålla fakta och istället upprätthålla normer för att framstå på ett visst idealiserat sätt.

När man rör sig i det digitala rummet kan man inte längre utgå ifrån att det är möjligt att skilja regionerna åt på samma sätt som man gjort innan. Det finns inga fysiska väggar att skilja scenen och omklädningsrummen åt, och det är inte heller alltid möjligt att använda sig av tid för att skilja de olika användningsområdena åt. Den tidigare mer klart avskilda främre regionen är således inte lika tydligt isolerad när det gäller det sociala rummet online. Det gör att det kan finnas en osynlig publik eftersom publiken som tidigare var fysiskt närvarande och synlig är osynlig och asynkron i den nya kontexten online (boyd, 2008a). Det är därför viktigt att alltid ha dessa nya förutsättningar i åtanke då man använder mediet.

3.2 Deltagande övervakning

Då man gör ett framträdande är det viktigt att veta hur man bör framstå. Man måste veta hur man ska bete sig i olika sammanhang för att kunna göra det på ett passande sätt och för att

kunna göra det måste man lära sig de normer och regler som finns i det sociala sammanhang man befinner sig i. Detta gör man genom att helt enkelt se sig omkring och se hur andra beter sig i liknande situationer (Goffman, 1959). Man får tillbringa tid i publiken för att förstå hur man bör bete sig på scenen, det handlar alltså om en typ av social övervakning för att lära sig spelreglerna. Men det räcker inte med att bara passivt ta del av framträdandet. Publiker måste vara aktiva i då de tar del av ett framträdande – de måste ta en aktiv och synlig del i teaterföreställningen. På samma sätt som publiken är aktiv är också den övervakade, den som står för framträdandet, som tidigare nämnts inte någon passiv entitet. Den som framträder tar intryck ifrån publiken för att anpassa sitt framträdande. Genom att både publiken och skådespelarna hela tiden övervakar och tar intryck av varandra uppstår således en ömsesidig aktivitet av övervakning.

Även om det finns en problematik i det faktum att Facebook möjliggör informationsdelning av ett helt nytt och mer påträngande slag än tidigare är det inte så enkelt att allt användande av mediet är helt förkastligt. Att man har en publik behöver inte nödvändigtvis och i alla fall ses som något negativt eller begränsande utan kan också vara något positivt och stärkande (Albrecht Lund, 2008). Detta har även noterats av Goffman (1959) som menar att en människas sociala behov delvis tar sig uttryck i behovet av att ha en publik, av att bli sedd. Det är denna ömsesidiga aktivitet av att alla i publiken och de framträdande övervakar varandra som Albrecht Lund (2008) kallar ”participatory surveillance”. Denna aktivitet innebär alltså i praktiken att användare av olika sociala nätverkssidor delar med sig av sig själva, som sin information och sina fotografier men också att man har samma möjlighet att ta del av det andra väljer att dela med sig. Användarna blir så att säga både publiker och skådespelare på en gång då man kombinerar Albrecht Lunds tankar med Goffmans dramaturgiska perspektiv. Detta beror på att sociala nätverkssidor inte kräver någon ömsesidig fysisk närvaro vilket möjliggör en asynkron interaktion där en användare omväxlande kan ta på sig rollen av publik och skådespelare närhelst han eller hon vill.

Denna syn är långt ifrån den traditionella definitionen av övervakning som haft en negativ klang då det ofta förknippas med spionage från ovan och något som ligger bortom den övervakade individens kontroll. En trolig förklaring till detta är synen på övervakning som ett hierarkiskt maktverktyg där makten ligger helt och hållet hos övervakaren och den övervakade ses som helt passiv och maktlös (Albrecht Lund, 2008). Att både övervaka och samtidigt bli övervakad innebär att man lämnar den traditionella synen för att istället fokusera på en gemensam horisontell övervakning som stärker de som utövar den. För att göra detta möjligt är det nödvändigt att alla användare aktivt delar med sig av den identitet man

konstruerar genom sitt användande av mediet; Om ingen delar med sig av sin identitet finns det ingenting att ta del av.

4 Analys

4.1 En digital person

Medierade framträdanden skiljer sig på flera betydande områden från fysiska framträdanden. Istället för ansiktsuttryck, rörelser, och så vidare är det digitala tecken som skriven text och frusna ögonblick i form av fotografier som utgör framträdanden på Facebook. Detta görs till stor del genom användarnas profilsidor, vilka väntas förmedla en bild av vem personen i fråga är (boyd & Heer, 2006). Men intervjupersonerna är oerhört kluvna i sina tankegångar kring dem. De uppger att man kan gå in på varandras profiler och ”plötsligt vet man allt om varandra” men samtidigt säger de att de inte vill lägga ut saker där för att det ”är min sak, inte någon annans. De som behöver veta något vet det ändå”. Man kanske inte inser hur mycket man egentligen lämnar ut sig, precis som man anser att alla andra gör. Även om man inte skriver vad man gör hela tiden så gör man en massa andra saker hela tiden på Facebook som ger en fingervisning om vem man är. Genom att se på en människas plats i den sociala världen, genom att se deras vänner-lista och fotografier, kan man ofta utröna både personens status, politiska hållning och musiksmak (boyd, 2004). Vi har valt att dela upp dessa olika aspekter av identitetsskapandet i fem teman: fotografier, vänner, kärleksrelationer, grupper och statusuppdateringar.

Fotografier tycks vara en central del i framträdandet och var en ofta återkommande samtalspunkt. Profilbilden är det enskilt viktigaste fotografiet eftersom det är den som dyker upp då man söker på en profil men också för att den är vad användaren själv valt att visa upp som en viktig symbol för vem man är. Elin berättar:

Det är klart att man tar en bild som man tycker att man ser hyfsat bra ut på men det är ju ändå samtidigt kul om det speglar någonting i ens personlighet, så att det säger lite om en, att det inte bara är någon porträttbild. (Elin, 20 år)

Vissa av intervjupersonerna uppger att de lägger upp många fotografier på både sig själva och sina vänner. Men detta kan också bli problematiskt då även vänner gör detsamma; Användarna har inte riktigt har kontroll över de fotografier som läggs upp då det ofta är vänner som laddar upp och taggar dem. De blir så att säga indragna i ofrivilliga teamframträdanden där de på grund av medieanvändandets asynkrona karaktär inte får veta förrän senare att de ovetandes dragits upp på scenen. Fula eller alkoholdränkta fotografier kan

således hota att förstöra den bild man vill visa upp, det är därför viktigt att hela tiden rensa bland albumen för att förhindra att de andra teammedlemmarna permanent skadar framträdandet. Anledningen till att det är viktigt att hela tiden städa är nog som det gamla talesättet lyder, att ”en bild säger mer än tusen ord.” Hur mycket säger då inte 200 bilder? Eftersom fotografierna används för att förmedla identitetsinformation kan man få veta vilken typ av person som användaren är genom att se på dem. Linnea berättade om hur fotografier från fester kollades upp innan någon fick flytta in på studentkorridoren, för att se till att det var en rolig och festglad person som fick rummet:

Det är ju klart, Facebook säger inte allt om dig men det ger en väldigt bra indikation på vilken nivå du ska lägga dig på. (Linnea, 20 år)

Hur många festbilder du har förväntas alltså berätta något om hur du är som person, antingen en festlig eller en ofestlig sådan. Fotografierna används också för att visa upp sina vänner – ens umgängeskrets visas upp för allmän beskådning för att visa på användarens plats i det sociala rummet. De vänner en person har ses som en källa till kunskap om hurdan personen i fråga är och är också en viktig del av den presenterade identiteten eftersom det är möjligt att kolla upp en persons vänner-lista (boyd & Heer, 2006). Detta poängteras av Kajsa som berättar hur hon försöker kontrollera denna aspekt av sitt framträdande:

Jag har accepterat folk ibland och sen tagit bort dem för då ser de ju inte det i alla fall. Man vill ju inte ha folk som man verkligen inte tycker om på sin vänner-lista. (Kajsa, 20 år)

Precis som det är socialt oacceptabelt eller genant att be en oinbjuden person att lämna en fest i det fysiska livet är det svårt att neka någon en vän-förfrågan på Facebook. Men man vill kunna stå för de vännerna man har på Facebook, precis som att man vill kunna stå för vännerna man har i fysiska livet. Att öppet visa upp sin vänskap med någon är att indirekt säga att man uppskattar den personens karaktär (boyd & Heer, 2006). Känner man då att man inte kan stå för det en person säger eller gör så är det viktigt att inte vara vän med den eftersom det skulle kunna reflekteras dåligt på ens egen presentation.

Något annat som reflekterar en persons identitet är offentlighörandet av dess kärleksrelationer. Oavsett huruvida man tyckte att det var relevant eller inte att berätta så tycktes det finnas en konsensus att *om* man valde att visa det på sin profilsida så var det en betydelsefull del av en persons identitetspresentation och något som togs på stort allvar. Peter gav ett exempel på hur detta kunde få långtgående konsekvenser för en person som valde att leka med denna funktion:

Min kursare, som är 29 år, när han var i Chicago, när han var där bytte han till ”married”. De var nästan gifta, men ändå inte. När han bytte fick han enorma gratulationer, folk skickade blommor till hans hotellrum, sen bytte han till ”it’s complicated”, varpå det blev ett jävla liv. Folk började ringa och sådär. (Peter, 23 år)

Peters resonemang styrker allvaret i vad man väljer att visa upp i sitt framträdande. Det som läggs upp tas på största allvar om det inte uppenbart är ett skämt, som när någon skriver ”Jag är en blå tiger”. Det går inte att visa med kroppsspråk att något är på skoj eller ska förstås som ironi. Är man gift på Facebook så är man gift i verkligheten.

Något annat som används flitigt för att konkretisera ens personlighet är funktioner som grupper och become a fan. Dessa förväntas spegla något om användaren som väljer att gå med i dem. Det finns olika syften med att gå med i olika grupper, men i grund och botten handlar det om att göra ett ”statement” om vem man är och vad man tycker är viktigt. En av intervjupersonerna slog huvudet på spiken då han påpekade att ”det är ju som att man fyller i religiösa och politiska åsikter” (Erik, 24 år). Beroende på om du är ett fan av Barack Obama, Kung Carl XVI Gustaf eller Katten Gustaf pekar dessa val på olika aspekter av en personlighet; Att du tycker om ett särskilt band, en politisk ledare eller liknande antas säga något om dig som person. Användarna blir kompisar med kändisar och liknande eftersom de upplever att det säger något om deras egna personligheter eftersom det är ett sätt för personerna att utöva sin roll som sig själva – att göra sin identitet mer konkret (boyd, 2006). Det blir alltså ett sätt att låta den andra personens framträdanden, åsikter, prestationer osv. smitta av sig på en själv.

Något annat som ses som en tydlig indikation på en persons personlighet är dess statusuppdateringar. Detta tycks dock inte alltid ske på det sätt som personen i fråga har avsett. Man verkar dum, egoistisk, tanklös och så vidare om man exempelvis väljer att berätta att ”nu ska jag tvätta.” Men samtidigt kan man uppfattas som en rolig, social och festglad typ om man väljer att uppdatera kring hur laddad man är för en fest eller konsert, eller hur bakfull man är efter gårdagens bravader. Dessa olika typer av uppdateringar är exempel på vad Goffman kallar ”dramatiskt förverkligande”: Man måste kunna visa upp konkreta bevis på vem man är och vad det faktiskt är man gör för att ens publik ska kunna se det (1959:35). Det är svårt att genom Facebook få veta att någon är glad eller bakfull om man inte skriver ut det. Men samtidigt gäller det att göra en avvägning vad man skriver för att uppfattas på rätt sätt, något som Linnea och Julia poängterade:

Det är rätt egoistiskt när man uppdaterar hela tiden vad man själv gör som om alla andra skulle bry sig. Samtidigt så är man ju superintresserad av vad alla andra gör så det fyller ju sitt syfte i alla fall. (Linnea, 20 år)

Jag tycker ibland att det blir lite löjligt när folk gör uppdateringar, det är som att skryta. Oj vad härligt, nu fick jag alla rätt på tentan, fira ikväll. Det blir lite såhär, skriv att du är bäst istället. (Julia, 23 år)

Det verkar vara viktigt att inte skriva alltför triviala saker men samtidigt är det viktigt att inte verka alltför obetänksam eller intim. Man måste hela tiden reflektera över att vad man skriver kan ses av alla ens vänner och man måste anpassa sig efter det. Det är viktigt att betona rätt aspekter av sin identitet och ignorera andra för att göra ett optimalt framträdande.

4.2 Vad man väljer att berätta: privat och offentligt

Hela Facebook bygger på att man har en massa information offentlig. Alla de personer man har på sin vänner-lista har möjlighet att ta del av allt det material som man lägger upp. Men egentligen är det inte så att allt *faktiskt* blir offentligt och visas upp för en stor publik utan att det är *möjligt* att en publik tar del av det. Detta är oerhört viktigt att reflektera kring då man använder sig av Facebook eftersom det potentiellt sett alltid finns en publik redo att ta del av ens framträdande. Det ställs därför krav på individen att upprätthålla vissa normer, vissa vedertagna sätt att bete sig och uttrycka sig på, under ett framträdande i den främre regionen (Goffman, 1959). Eftersom ett framträdande i den främre regionen alltid bygger på att man har en publik är det viktigt att visa att man tar hänsyn till den och försöker bete sig på ett sätt som anses lämpligt. Detta blir kanske som allra tydligast då de vedertagna normerna bryts, något som Ida hade ett klart minne av:

Jag har sett det sjukaste. Det var en som la upp bilder från sin farfars begravning, 56 bilder på släkten, kistan och sådär. Jag var chockad, det gjorde ont att se. Det var som att han tyckte de var snygga i finkläder. (Ida, 23 år)

Detta gör det uppenbart att precis som i andra sociala sammanhang finns det vissa sociala spelregler som man måste följa i interaktionen på Facebook och även om arenan för interaktionen är annorlunda bygger de på samma grundpremissor som i det fysiska livet. Det finns oskrivna lagar om vad som hör hemma i de olika regionerna och hur man bör bete sig under ett framträdande. I detta exempel handlar det alltså om att visa respekt för de döda, något som skulle kunna hävdas är en norm som genomsyrar de flesta arenor i samhället, men också att gränsen mellan privat och offentligt i denna specifika situation raderats. Ida upplever den andre personens beteende som chockerande då gränsen för vad som är alltför privat och därmed olämpligt att visas upp offentligt har överskridits.

En annan viktig aspekt av det offentliga framträdandet är nyhetsflödet. I detta sammanhang skulle det kunna ses som en identitetscatwalk – fragment av användarens identitet synliggörs hela tiden. Så fort man gör något hamnar det på nyhetsflödet och blir därmed offentligt, något som har implikationer för hur man kan bete sig på Facebook; På andra sidor kan man skriva lite vad som helst, man kan vara otrevlig utan att det syns eller kopplas till dig som person. Men eftersom du skriver ut ditt namn, du är inte anonym, kan du hållas ansvarig för det du skriver på Facebook. Kostnaden för den säkerhet det innebär att personers namn alltid framgår är alltså en form av inkräktande på samma personers privata områden (här: samtal) (boyd, 2004). Det blir alltså säkrare att interagera eftersom du vet vem som skriver vad men samtidigt leder det till vissa restriktioner eftersom allt sker i en medierad, offentlig sfär med en stor och till viss del osynlig publik. Vissa av intervjupersonerna uttryckte en oro för att vissa vänner skriver olämpliga saker på väggen och alltså gör dem offentliga, men menar att dessa personer kanske inte alls inser att alla på ens vänner-lista ser det, eller att de ens anses vara olämpliga. Kajsa berättade att:

När jag bodde utomlands så var det saker som kompisar skrev som jag inte ville att mina föräldrar skulle veta på min wall. Typ att jag hörde att det här och det här hände och man bara jaha, det här skulle jag ha sett en vecka tidigare så jag kunde tagit bort det. (Kajsa, 20 år)

Här handlar det alltså om att information som man menar hör hemma i den bakre regionen helt plötsligt kommer fram i rampljuset i den främre regionen. Problemet är i detta fall att publiken på Facebook består av människor som i det fysiska livet skulle vara separerade (som kompisar och föräldrar) men som blir en enda stor massa online. Det anses således vara viktigt att alltid fundera på att det man gör eller skriver *kan* ses av en stor publik och allt som visas måste därför anpassas för att tilltala en diversifierad skara människor. Men för den sakens skull behöver det inte nödvändigtvis alltid vara så att man faktiskt alltid *får* en stor publik. Problemet är att man aldrig kan veta eftersom den till stor del är osynlig, man måste därför alltid utgå ifrån att det blir en stor publik och ta beslut utifrån det (boyd, 2008a). Detta gäller även om man avgränsar sig till att bara inbegripa de på sin vänner-lista i publiken. Erik berättade hur han plötsligt hade blivit medveten om detta:

Jag hamnade i en diskussion på Facebook angående vaccinet. Då använder jag mitt riktiga namn och kan inte vara anonym. Hade det varit i ett annat forum hade jag kallat dessa människor för idioter för det var vad jag tyckte. På Facebook måste man vara artig, man kunde inte riktigt hoppa på folk. Eller på ett vettigt sätt förklara hur det ligger till, eller vad jag anser är rätt. Det går inte, det blir inte schysst. Dessutom hänger man ut den här personen. Det blir ju pinsamt, kanske inte för mig men för den andra. Det blir ju offentligt och det tyckte jag faktiskt inte om. I verkligheten hade man kunnat göra det lite subtilt, men nu blir det som

att jag går ut på en stadion och berättar för alla mina ca 300 vänner och den andra har 300, då blir det potentiellt 600 som har sett att vi har grälat. Det funkar ju inte. (Erik, 24 år)

Det blir alltså offentligt även om man har avgränsat sin profil genom att se till att bara vänner kan se den. Man blottas trots att man tror att man har gjort sig själv säker genom att ha sin profil privat. Frågan är alltså hur privat en profil är om man har 300 vänner, något som inte var ovanligt bland intervjupersonerna. Goffman (1959) menar att det är viktigt att välja sin publik så att man låter de människor som kommer att skapa minst problem kring definitionen man försöker projicera ta del av det framträdande man gör. Dilemmat för användarna är då hur man ska kunna välja sin publik utan att göra någon förnärad genom att neka personen tillträde till framträdandet, exempelvis genom att neka en vänförfrågan. Detta var något som tycktes vara väldigt jobbigt då det inte är socialt gångbart att öppet neka någon sin vänskap (boyd, 2006). Linnea, 20 år, tyckte sig dock ha funnit en lösning på problematiken kring olika publikers tillgång till olika regioner på hennes profil. Hon använder sig av ett verktyg som integritetsinställningar för att göra särskilda restriktioner på sina arbetskamrater så att de inte kan se hennes bilder. Genom att använda sig av en teknologisk vägg är det alltså möjligt för henne att neka dem tillträde till vad som i detta fall fungerar som hennes bakre regioner. Kontroll över dessa är oerhört viktig för att upprätthålla den definition av sig själv som hon vill förmedla (Goffman, 1959). I detta sammanhang är det viktigt att notera det faktum att regioner ibland kan fungera som både främre och bakre beroende på kontexten (Goffman, 1959). Exempelvis hör alltså de bilder som användarna har på sina sidor både till de främre regionerna (i förhållande till vännerna eller klasskompisarna) och till de bakre regionerna (i förhållande till arbetskamraterna).

Det faktum att det finns en främre och en bakre region även på Facebook blir kanske allra tydligast då ett framträdande sker i gränslandet, dvs. det passar inte riktigt in i varken främre eller bakre regionerna. Ett känsligt ämne som ständigt verkar förflyttas mellan regionerna är civilstatus, något som intervjupersonerna hade många olika åsikter och tankar kring. Problemet tycktes dock inte vara huruvida det borde vara listat eller ej, dvs. offentligt eller inte, utan snarare huruvida det var okej att det offentliggjordes direkt när man gjorde slut. Detta hade Julia funderat kring:

Jag var tillsammans med en kille i ett mindre bra förhållande och han skickade en sån [förfrågan om sammanlänkad civilstatus], då kändes det konstigt om jag skulle tackat nej, så jag tackade ja. Sen gjorde vi slut. Det känns så onödigt med ett krossat hjärta på min profil. Alla undrar hur mår du? Vad har hänt? Aldrig mer. Jag tycker bara att det blir tjafsigt. Jag har inget behov av att andra ska veta, så länge jag vet själv. (Julia, 23 år)

När man är tillsammans verkar det höra det till den främre regionen, men när man gör slut hör det till bakre. Detta torde vara logiskt då det kan antas vara mer känsligt att diskutera ett förhållandes uppbrott än dess fortgående. Det blir mer intimt och känsloladdat att visa att man gjort slut än att man är tillsammans och då tycker man att det hör hemma i de bakre regionerna. Det fanns dock intervjupersoner som hellre visade uppbrottet på Facebook än i den fysiska verkligheten. Det kan alltså vara bra för att man då kan slippa undan pinsamma situationer då man står öga mot öga med andra människor.

4.3 Roller – vem är du egentligen?

Vi lär oss att spela olika nya roller baserat på våra tidigare roller som anpassas och appliceras för att fungera i en ny inramning (Goffman, 1959). Eftersom man vet hur man spelar rollen som vän, festprisse eller arbetstagare i fysiska livet vet man ungefär hur man borde spela dessa roller i en ny inramning. Man vet vad man kan skriva och inte skriva, visa och inte visa. Men intervjupersonerna gav flera exempel på tillfällen då det uppstått problem med att försöka hålla isär sina olika roller i sitt användande av Facebook.

Bilder är det värsta. Därför har jag inte mina föräldrar, vill inte att de ska se att jag dricker och röker och sådär. (Emma, 21 år)

Jag har jobbat på ett sommarläger för barn och varje år så är det så att efter sommaren så lägger alla ens deltagare till en på Facebook eller i alla fall väldigt många och då vill man ju inte att alla de här tioåringarna som man ska vara en bra förebild för kanske ser allt det här. Då får man ju också göra ett val. Ska man godkänna dem eller inte eller ska man bara se till att inte ha några sådana bilder på sig själv? (Kajsa, 20 år)

Goffman (1959) menar att problemet kring olika roller egentligen inte beror på att vi faktiskt beter oss olika i olika sammanhang, utan att det bottnar i det faktum att man alltid måste ge sken av att den roll man för tillfället spelar är den viktigaste och sannaste.

Det kan ju bli lite obekvämt att tacka nej när jobbkompisar addar en om man vill ha den privat, det blir som att säga att man har ett dubbelliv. Ni får inte se vad jag har för mig liksom. (Julia, 23 år)

Ett nej innebär ett erkännande att ”Jag är inte den du tror jag är”. Detta är viktigt att notera eftersom man inte får låtsas om att man spelar olika roller utan alltid låtsas som att den aktuella publiken har en särskild plats i ens hjärta (Goffman, 1959). Om det då kommer bevis på att så inte är fallet blir publiken besviken. I det fysiska livet är det möjligt att skilja sina publikker åt så att en publik endast tar del av en rollframställning (Goffman, 1959). Men på Facebook finns inte denna möjlighet eftersom alla fysiskt skilda publikker samlas i ett digitalt

rum. Detta kan leda till problem med rollframställningen då publiker som vanligtvis tar del av skilda rollframställningar helt plötsligt blir en enda stor samlad massa. Eftersom personerna på din vänner-lista, din publik, bestämmer kontexten blir det svårt att behålla en enhetlig framställning då alla vanligtvis skilda publiker ska uppträdas inför samtidigt (boyd, 2006). Detta var ett problem som många av intervjupersonerna hade funderat mycket över och valt att hantera på ett antal olika sätt. Hur detta löstes återkommer vi till i nästa kapitel.

4.4 Strategier för kontroll över framträdandet

Ett problem som diskuterades flitigt under intervjuerna kunde relateras till olika typer av resonemang kring kontrollen över den information som förmedlas genom mediet. Detta blev mycket tydligt då det handlade om att vänja sig vid ett nytt medium med nya förutsättningar. En intervjuperson beskrev hur en kompis till henne som nybliven användare inte kände att hon hade kontroll över situationen.

En kompis som nyligen skaffade Facebook, hon är ganska noga, hon har mycket jobbarkompisar. Hon vill inte ha extrema festbilder. Hon har fått ringa runt till folk och be dem ta bort. Det är nog svårare än vad folk tror. Folk tar inte det på allvar. (Kajsa, 20 år)

Detta gör det uppenbart att för att känna att du har kontroll så måste du förstå *hur* man kan få kontroll och hur man kan använda den. Kajsas kompis menar att hon inte har kontroll över sitt framträdande, men det skulle kunna antas att det är för att hon ännu inte har lärt sig hur man faktiskt får det. Framträdanden måste socialiseras, dvs. anpassas till den kontext där de äger rum (Goffman, 1959) och eftersom kompiserna är ny på Facebook har hon inte lärt sig de strategier som hjälper henne att ta kontroll över situationen. Men hon har inte heller lärt sig de normer som finns inom mediet och hur de formar andra personers användande samt hur man hanterar de olika publiker som onekligen möts i mediet. Då vanligtvis skilda publiker smälter samman ställer detta nya krav på användarna som måste hantera dessa nytillkomna publiker på ett sätt som det aldrig tidigare upplevt och därför inte har några vedertagna ramar för (boyd, 2008b). Kompisen har alltså inte lärt sig att acceptera de förutsättningar som är nödvändiga för att hon ska kunna använda sig av Facebook; Hon är ny och håller fortfarande på att socialiseras in i Facebook-gemenskapen och innan hon har gjort detta kommer hon inte att uppleva att hon har den kontroll hon behöver. Under sin socialisering in i mediet kommer hon att lära sig ett antal olika strategier för att upprätthålla kontrollen för sitt framträdande där. De som vi fann i våra intervjuer framkommer nedan.

Den första strategin var att hålla publiken separerad genom teknologiska väggar. Även om man inte kan spela olika roller inför olika publiker så kan man åtminstone hålla en

viss del av en utvald roll undångömd för oönskade publik. Intervjupersonernas nämnde dels vikten av att ha en privat profil men också en funktion som gör att man kan välja vilka personer i ens vänner-lista (den utvalda publiken) som kan se olika delar av ens profil. Man kan alltså till viss del begränsa informationen för att således skraddarsy sin framställning till att fungera inför något skilda publik. Linnea beskrev hur hon valt att använda sig av olika integritetsinställningar för att förhindra att hennes arbetskamrater fick ta del av hennes framträdande i rollen som festprisse.

Folk på mitt jobb, jag har ju gjort så att de inte kan se mina bilder till exempel för jag vill inte att de ska veta att jag sitter på förmanssits och det ser ut som att jag super skitmycket på en torsdag och sen går upp och jobbar klockan kvart över sju på fredagen. (Linnea, 20 år)

Detta skulle kunna ses som en digital variant av den strategi som Goffman (1959) åsyftar då han pekar på att människor ofta delar upp sina publik på olika fysiska platser – genom fysiska väggar. Här används istället teknologiska väggar för att nå samma resultat då Linnea hade valt att begränsa sin profil så att endast utvalda vänner kunde se de fotografier hon blivit taggad i för att på så sätt förhindra att arbetskamraterna inte fick se henne i en ofördelaktig dager. Denna nya tillämpning av en publiksegmenteringsstrategi har även noterats av boyd (2008a) som menar att då det saknas fysiska hinder för en potentiell publik att ta del av ett framträdande tycks många användare istället försöka skapa digitala sådana. En mer extrem tillämpning av denna strategi innebar att helt enkelt avvisa eller ignorera vänförfrågningar från sådana personer man inte trodde skulle acceptera den rollframställning som valts. Det såg dock intervjupersonerna inte som ett bra alternativ då man upplevde att det skulle kunna uppfattas ohyfsat eller som att man hade något att dölja.

En annan strategi var att tona ner all den information man delade med sig för att på så sätt kunna upprätthålla sina olika roller. Att spela olika roller handlar till stor del om att anpassa sig till situationer och det blir därför naturligt att helt enkelt bli en utslätad version av sig själv i en medierad verklighet där alla roller måste samsas om utrymmet (boyd & Heer, 2006). För att passa alla olika situationer och publik samtidigt får man helt enkelt vara lite mer nedtonad än vanligt för att inte trampa någon på tårna. Otto berättar:

För min del reflekterar jag indirekt om jag skriver till någon som jag kan internskämta med på ett visst sätt som jag vet att andra skulle kunna misstolka då skulle jag undvika det på Facebook. (Otto, 24 år)

Han väljer alltså att dölja vissa aspekter av sina vanliga fysiska framträdanden för att de ska passa den nya, större och mer diversifierade publik som återfinns inom mediet.

En ytterligare strategi var frekventa inloggningar på Facebook. Någon intervju-person beskrev hur hon ibland kunde logga in 10 gånger under en dag för att se vad som hade hänt. Faran hon upplevde låg i att inte hinna se något som berörde henne i god tid, för att sedan ha möjligheten att korrigerar så att en utvald framställning kunde upprätthållas. Under en diskussion om olämpliga fotografier poängterade Frida, 23 år, ”just att man inte hinner” som ett stort problem. För att få bukt med den asynkrona aspekten av deltagandet, dvs. att olika användare som fungerar både som skådespelare och publikar loggar in vid olika tidpunkter, väljer hon därför att logga in så ofta som möjligt. Detta är möjligt utan att tumma på framträdandeidealet av att ha en avslappnad inställning till mediet och inte logga in särskilt ofta eftersom det inte offentliggörs om du är online så länge du inte har någon aktivitet som en statusuppdatering eller en väggpost, vilket i så fall skulle dyka upp på nyhetsflödet.

En ytterligare strategi för att kontrollera den information som läggs upp handlar om att vara proaktiv, genom att direkt och utan omsvep förklara för människor vad de kan och inte kan lägga upp. Då man ser till denna strategi blir det uppenbart hur nära sammanlänkade den medierade och den fysiska verkligheten är, eftersom det faktum att i princip vad som helst kan publiceras online gör att människor reflekterar över sina handlingar även i den fysiska verkligheten. Det nämndes att det ibland finns vissa personer som man vet tycker om att tänja på gränserna för vad de själva anser att man kan publicera och inte. Det är då viktigt att säga till på förhand vad man anser vara acceptabelt och vad som inte är det.

Då får man hålla koll. Då tittar jag alltid på bilderna på kameran och förvarnar, den här får du INTE lägga upp. (Emma, 21 år)

Det kan vara så att man fångas på ett fotografi som man tycker konnoterar en ofördelaktig bild av en själv. Ett fotografi taget från fel vinkel kan lätt uppfattas som oanständigt vilket på så sätt skulle kunna spräcka delar av den identitet man försöker förmedla. Det är därför viktigt att alltid, även i det fysiska livet, vara alert inför potentiella framträdanderelaterade problem.

En sista strategi för att känna att man kunde behålla kontrollen över sitt framträdande var att bestämma sig för en enda roll och satsa helhjärtat på den. Det tycktes som att vissa publikar är viktigare att tjäna och att man helt enkelt får satsa på den roll man vill ha inför dem och sedan använda den inför alla publikar. De intervjupersonerna som valt denna strategi tycktes inte riktigt acceptera att man kan spela olika roller i olika sammanhang, utan tyckte att det kändes falskt och ”som att man inte står för den man är.” (Peter, 23 år) Elin

tyckte också att det var viktigt att vara konsekvent för att andra människor helt enkelt måste acceptera henne för den hon är.

Den äldsta [Facebook-vännen] jag har är 89 år och det är min kompis morfar och vi brukar maila varandra på Facebook. Han är jättereligiös och absolut mot alkohol och hela köret men samtidigt så tycker jag att han får ju acceptera vem jag är så han får se alla bilder men det får ju han på nåt sätt ta, tycker jag. (Elin, 20 år)

Elin tycks alltså prioritera olika publiker. Vännernas åsikter kräver att man reflekterar över sin framställning och anpassar sig, men kompisens morfar får själv anpassa sig. Det verkar finnas någon form av hierarkisk ordning vilka publiker som man anpassar sig mest för. I detta skede i livet, som student, är man kanske mest mån om att framstå på ett visst sätt inför sina vänner och den roll man spelar inför dem blir då den viktigaste. En tendens att framhäva vissa utvalda roller och negligera andra är något som återfinns hos de flesta grupper av människor (Goffman, 1959). Det tycks som att nu när man fortfarande är student är det accepterat, till och med rätt, att betona rollen som festprisse genom att ha en massa galenskaper offentliga. De som väljer att ta del av dessa framträdanden får helt enkelt acceptera det. När man sedan blir en seriös, städad person måste man rensa på Facebook för att kunna inta en ny passande roll för den kontexten.

4.5 Idealbilden – vem är bäst på att vara lagom?

Lagom är bäst – ett ordspråk som svensken ofta förknippas med. Men vill vi inte vara så bra som möjligt och låta andra veta om hur bra vi är? Från våra intervjuer kunde vi konstatera att det finns tendenser som ständigt visar på att vad man väljer att visa upp bör vara noga avvägt och genomtänkt för att spegla en själv ur rätt dager; Det får inte vara för mycket och inte för lite av något. För att veta vad som är rätt måste man kunna läsa av de sociala koder som finns i ett samhälle – och sedan försöka sträva efter att framstå att man uppfyller dessa koder och ideal på bästa sätt (Goffman, 1959). Ett första exempel på intervjupersonernas strävan efter att upprätthålla en idealiserad bild av sig själva kom i diskussionen kring det fotografi man valt att ha för att visa upp sin profil.

Jag har nog hellre en rolig eller konstig bild, än en bild som jag är nöjd med. Då tänker folk att jag suttit och valt en jag tycker jag är fin på. Jag har haft en bild med en boll över huvudet länge nu. Det känns lagom. (Julia, 23 år)

Här visar Julia att oavsett om hon är nöjd med hur snygg hon ser ut eller inte, så är det andra faktorer som i slutändan avgör valet av profilbild. Hon antyder en rädsla att uppfattas som att

hon själv tycker att hon ser bra ut på det valda fotografiet och att hon dessutom lagt ner mycket arbete på att välja ut det hon anser är bäst. Då är det lättare för henne att distansera sig till valet genom att använda ett fotografi som uppfattas som mer ”lagom” för ändamålet. För att kunna distansera sig och visa upp en profilmild för andra som ska uppfattas som lagom kan dock ett genomtänkt arbete ligga bakom valet. Det krävs ibland helt andra aktiviteter för att hålla upp en viss fasad eller visa på någon viss attityd (Goffman, 1959). Om hon hade valt ett fotografi där hon ansåg att hon bara var snygg, hade den kunnat förstöra den önskade bild av sig själv som en avslappnad person, varför hon istället valde en som kändes ”lagom”.

Förhållandet till fotografier kan vara omvänt, så till vida att användaren inte själv publicerar fotografiet och dessutom blir länkad genom att bli taggad av en annan användare. En strategi för att upprätthålla den önskade bilden av sig själv genom fotografier kunde vara att ta bort taggen och på så vis inte bli direkt associerad med fotografiet.

Behöver inte vara de bästa, men någon nivå får det hålla annars taggar man bort dem. (Emma, 21 år)

Genom att inte tillåta alla typer av fotografier på sin profil förklarar Emma att det är viktigt att det som visas upp måste hålla ett visst kvalitetsmått för att hon anser att det ska vara representativt för hur hon ser ut, eller i vilka sammanhang hon framställs. Det är inte att betrakta som en lögn att undanhålla fotografier på sig själv, utan utelämnandet kan göras i syfte att få en eftertraktad självbild framställd (Goffman, 1959).

Samma resonemang gäller för fotografier från fester. Även om man som student knappast är ständigt berusad, så framstår idealet av den festande studenten som rådande. Ironiskt nog skulle ett alltför seriöst intryck skada snarare än gynna ditt anseende som student, eftersom man vill framstå som rolig i så många sammanhang som möjligt. Julia illustrerar detta med några tankar kring hur hon väljer vilka fotografier hon ska publicera:

Man försöker lägga upp bilder som andra tycker är roliga. Jag lägger inte upp höstpromenad med familjen. (Julia, 23 år)

Återigen handlar det om att människor väljer att betona vissa rutiner och handlingar beroende på kontexten då vissa av dem ses som viktigare än andra (Goffman, 1959). Julia vill inte gärna visa upp fotografier från höstpromenaden med familjen på Facebook, eftersom hennes uppfattning är att det inte är roligt för någon annan att se och det hjälper henne knappast att uppnå idealet, dvs. att framstå som en rolig och festlig person.

Men för att man ska kunna hålla rätt distans till sin aktivitet på Facebook, dvs. att man framstår som en festlig och avslappnad men inte dum person, fordras en medvetenhet som för en utomstående kan vara komplex och svår att greppa. Vad som kan vara självklart och fullt naturligt för någon användare kan uppfattas helt annorlunda av någon annan och gränserna är subtila och otydliga. Detta syntes exempelvis i intervjupersonernas resonemang kring statusuppdateringar, där Anders pekade på att det är viktigt att skriva om ”rätt” saker:

Jag skriver inte typ: k ä k ä r n u t e l l a m a c k a o c h k o l l a r p å S c r u b s . S n a r a r e s o m i d a g n ä r j a g s å g e n j ä v l i g t b a l l d e b a t t p å T V s å t i p s a d e j a g . E l l e r i b l a n d ä r d e t ” n u ä r d e t f e s t , f a n v a d p e p p j a g ä r ” . (A n d e r s , 2 1 å r)

Anders visar på hur han resonerar kring vad som bör publiceras och avvägningen han gör tycks vara för att undvika att folk ska se ner på honom om han skriver något irrelevant. Han ställer sig kanske undermedvetet frågan: ”vad kommer folk att tycka?” Det finns en risk för att man verkar dum om man skriver något som gemene man uppfattar som tråkigt eller olämpligt. Det handlar alltså om att Anders vill skriva något som pekar på hur han själv lever upp till idealet av att vara en rolig och festlig, avslappnad men medveten person. Då är det mer passande att skriva om fester och politiska debatter än om mat och tv-serier.

Det finns även ett ideal kring det kvantitativa användandet av Facebook. Det får inte offentliggöras hur ofta man faktiskt loggar in på Facebook eftersom det då verkar som att man bryr sig alldeles för mycket, man är inte så distanserad till sitt användande som idealet kräver. Man måste försöka upprätthålla en bild av sitt användande som avslappnat och spontant, inte utstuderat och kontrollmässigt. Detta visade sig exempelvis i ett resonemang där Otto förklarade varför han valt att inte göra statusuppdateringar:

På något sätt så känner jag att det är lite skamset att man använder det så mycket, att man är så beroende av det. Och när man uppdaterar sin status tio gånger om dagen blir det så uppenbart att ”Jag brinner för det här. Det är en stor del av mitt liv”. (Otto, 24 år)

Frekventa statusuppdateringar innebär indirekt att man är mycket fäst vid Facebook, vilket i förlängningen innebär att man öppet erkänner att man är intresserad av att aktivt granska både sig själv och sin omgivning i deras framträdanden. Otto förklarar hur ett öppet högkonsumerande skulle kännas som skamligt eftersom det skulle stå i strid med den bilden av en avslappnad attityd som man vill kommunicera ut. Man får inte visa att man är en skådespelare som hela tiden försöker upprätthålla en noga uttänkt och förskönad bild av sig själv och döljer därför de handlingar som inte stämmer överens med idealet, något som

Goffman (1959) kallar hemlig konsumtion. I detta fall handlar det alltså om att intervjupersonerna ägnar sig åt hemlig konsumtion av själva Facebook.

4.6 Inkonsekvens i resonemangen kring kontroll

Vi måste ju vara den mest motsägelsefulla generationen någonsin som både demonstrerar stort när det är någon lag som ska genomföras samtidigt som man skriver att man inte kunde ha sex för att flickvännen hade mens, det är en sådan fruktansvärd obalans. (Anders, 21 år)

Anders är ett bra exempel på hur pass medvetna studenterna är om kontrollen över sitt eget *användande*, hur man bjuder på sitt privatliv men sätter sig på tvären när det diskuteras i politiska debatter. Anders drar på extremer men poängterar att trots att han är reflexiv och ser dubbelmoralen i sitt användande så väger de positiva aspekterna över, annars hade han inte längre varit medlem. Då användarna frivilligt deltar och väljer mot vem man vill exponera sig känner man alltså att man fortfarande har kontrollen över sin framställning (Albrechtslund, 2008). Linnea förklarar:

Ja, eftersom jag kan själv välja vilka de positiva aspekterna är. Vem som kan se mina bilder, min information. Var jag själv publicerar detta, det väljer jag helt själv. Sen visst, ibland får man kolla igenom så att det inte är något dumt. Men det är smidigt gjort. (Linnea, 20 år.)

Linnea beskriver hur hon anser att hon tar kontroll över sitt framträdande med hjälp av de val hon gör. Det bör poängteras att det viktiga här inte är att ingen annan känner till informationen, utan att användaren själv kan begränsa den för att upprätthålla kontrollen (boyd, 2008b). Goffman poängterar att det är viktigt ”att upprätthålla den expressiva kontrollen” för att förmedla ett önskat intryck, och att misslyckas med detta kan leda till att publiken får ta del av en alltför mänsklig och oförfinad del av personen i fråga (1959:51). Under intervjuerna fann vi flera olika strategier som intervjupersonerna använde sig av för att få kontroll över informationen, dessa har nämnts ovan. Men vi kunde också se ett problem som genomsyrade diskussionen och som kanske egentligen inte har någon lösning under de förutsättningar som finns inom mediet, nämligen något orimliga krav på kontrollen.

Ett centralt problem kring kontrollen hänger samman med det faktum att eftersom det är så pass stora och vanligtvis (i det fysiska livet) skilda publikgrupper som samlas på Facebook så är det svårt att behålla kontrollen över den information som sprids därigenom. Några intervjupersoner gav uttryck för att de i princip förväntar sig att den information de lägger ut på Facebook ska ses av många andra. Erik poängterade:

Jag förväntar mig inte något privatliv på Facebook. Jag lägger bara upp saker och ting som jag är okej med ska bli offentliga. (Erik, 24 år)

Men många andra uttryckte oro för att information som de ville hålla hemlig eller privat kunde läcka ut i mediet. Detta tyder på att vissa intervjupersoner hade accepterat mediets förutsättningar som mycket utlämnande men ändå menade att så länge man var medveten om detta så var det inget problem; Andra intervjupersoner hade inte accepterat förutsättningarna utan ville egentligen ha större kontroll än vad som var möjligt för att begränsa den information som förmedlades. Ofta handlade det om att man var rädd för att andra personer inte skulle hjälpa till att förmedla den bild av en själv som man ville upprätthålla, exempelvis genom att tagga en på oönskade fotografier. Det handlar alltså om en typ av ofrivilliga teamframträdanden som är okej nu men inte i framtiden. Otto berättade att:

Jag tror inte jag har lagt upp några bilder. Jag är bara taggad och dem kan nästan alla ta del av. Värst är det nog med framtida arbetsgivare och sådant. Vad ska deras möjligheter bli att ha koll på ens privatliv? (Otto, 24 år)

Många beskrev en rädsla för kommande arbetsgivare och deras möjligheter att övervaka och granska deras Facebook-identitet inför framtida arbetssituationer. Den idealbild studenten önskar visa upp för sina vänner går inte i linje med den bild av sig själv man vill framhålla för en arbetsgivare. Detta problem beror på det faktum att det som blir offentligt på Facebook finns kvar i framtiden på ett annat sätt än tidigare. Man vill därför att det ska finnas en knapp att klicka på ”framtida arbetsgivare kan ej se denna information”. Men samtidigt vill man att alla vännerna ska kunna se allt nu: allt ska vara offentligt men ändå fullständigt kontrollerbart.

Men det skulle kunna hävdas att man inte fullt ut kan hålla isär den fysiska och den medierade verkligheten. De ligger egentligen inte så långt ifrån varandra, eftersom den medierade verkligheten också är en del av den fysiskt ”verkliga” verkligheten. Därför kan man inte bete sig hursomhelst i varken den ena eller den andra. Det är inte rimligt att kräva att man ska kunna bete sig på vilket sätt som helst i den fysiska verkligheten och ändå vara fullständigt säker på att inte någon information om detta kommer att läcka ut, oavsett om det sker via Facebook, skvaller från gamla partners eller mingelfotografer. Det man verkar vara rädd för är att ens galenskaper förevigas – så länge bilderna ligger kvar på Facebook är inte dårskaperna preskriberade. Det är dock inte riktigt rimligt att förvänta sig att man ska kunna visa upp vilka konstiga sidor som helst och ändå kunna framstå i en positiv dager på samma gång. Dessutom skulle det kunna hävdas att de farhågor som man ser nu beror på den världssyn vi har idag. Man ser alltså framtida problem ur ett perspektiv som kanske inte

längre kommer vara tillämpligt då deras tid faktiskt kommer. Med tanke på hur många som tycks ha publika fotografier på Facebook kommer det bli svårt, och väldigt begränsande, för framtidens arbetsgivare att enbart anställa de som inte någon gång fångats på bild vid ”fel tillfälle”. Detta poängterades av Peter som frågade sig följande:

Men tror ni inte att vår generation kommer ha ett annat synsätt? Säg att du blir väldigt känd och så ser jag de här bilderna på dig att du visar rumpan... Alla har ju en sådan bild. För vår generation är ju inte det här intressant. Oavsett... kändisar gör skit, det är fakta. Det har ju grävts fram gamla diabilder på statsministrar som har gjort både det ena och det andra. Politiker och andra folkvalda har ju en bakgrund. Det har ju alla, kändis eller inte. Man väljer ju inte personen som står och kräker över räcket. Du är ju inte den personen nu och du är ju inte den personen alltid. (Peter, 23 år)

Man skulle alltså kunna argumentera för att något som ses som en stor risk nu kommer bli ett mindre och mindre problem ju mer mediet införlivas och blir en naturlig del av vardagen och gamla framträdanden blir en självklar del av människors bakgrund. Men det fanns även mindre extrema fall då intervjupersoner uttryckte kritik för kontrollen på Facebook. Julia sa:

Ibland kan det beroende på humör gå lite snabbt när man är på Facebook. Lite fort lägger upp bilder man kanske inte hade tänkt lägga upp eller att man skriver på någons vägg. Kanske var lite dumt. Att man ser för mycket. Folk man inte träffar så mycket. Dels att man kanske ser för mycket och att man kanske gör för mycket. Man skickar iväg saker spontant. (Julia, 23 år)

Julia pekar genom detta på att hon inte riktigt har accepterat att hon inte har kontroll över allt på Facebook. Mediet tycks främja en ökad spontanitet som får långsiktiga konsekvenser, något som hon kanske inte har lärt sig att hantera. Men egentligen kan man argumentera för att man aldrig riktigt har kontroll, varken i den medierade eller i den fysiska verkligheten. Man kan aldrig förutsäga hur slumpmässiga faktorer spelar in i och påverkar olika situationer. Det är dock intressant att notera att trots att hon inte vill acceptera det vad gäller mediet så har både Julia och alla andra människor accepterat att man inte har kontroll över allt som gäller hur man framställs och framställer sig själv i den fysiska verkligheten. Man ställer kanske lite orimliga krav på kontroll på Facebook; man ser fortfarande Facebook som en låtsasvärld, vilket blir problematiskt när i stort sett alla vänner, släkt och arbetsgivare har tillgång till stora delar av ens liv genom mediet.

4.7 En social nappflaska

Intervjupersonerna visade flera exempel på hur de känner att de med hjälp av Facebook kan hålla koll på andra, såväl nära som avlägsna vänner. Det tycks ha blivit en slags positiv övervakning av andra för att tillfredställa sina sociala behov. De beskriver inte detta som något betungande eller obehagligt, utan snarare som något spännande och roligt. Många

skulle nog mena att övervakning och kontroll har en negativ klang, men i linje med intervjupersonerna sätter Albrechtslund (2008) en positiv prägel på begreppen då han menar att det skulle kunna ses som en form av horisontell övervakning, som hjälper och verkar stärkande för användarna. Denna går mer ut på att se vad andra gör och hur andra ser ut för att veta hur man själv ska bete sig i olika sammanhang än att agera privatdetektiv och spionera. Linnea visar hur Facebook hjälper henne att känna större kontroll över sitt sociala liv:

Och sen är det ju kul för man ser ju faktiskt vad folk skriver till varandra också. Så man håller sig uppdaterad på vad alla gamla kompisar har för sig nuförtiden och vem som festar med vem och vem som gör vad. Alltså det är ju en kontrollmekanism på hög nivå. (Linnea, 20 år)

Denna mekanism ses alltså inte som något skrämmande utan som ett praktiskt sätt att hålla koll på sina vänner. Vid flera tillfällen under intervjuerna blev det uppenbart att alla har ett fundamentalt socialt behov att veta vad andra gör. Behovet av social tillfredsställelse är något som alltid har funnits men som har fått andra förutsättningar med sociala nätverkssidor online. Exempelvis menade Elin, 20 år, att ”det rycker i fingrarna” om man låtit bli att logga in på Facebook under en dag. Hon beskrev suget efter Facebook med ett leende på läpparna, inte som ett nödvändigt ont. Likaså framhåller Kajsa ett liknande resonemang:

Det är lite såhär att man har behovet av alla vet vad du gör. Det är någon slags trygghet för många tror jag och då är Facebook helt ultimat. (Kajsa, 20 år)

Man verkar alltså vilja få bekräftelse på att människor bryr sig om att man finns och vad man gör men för att göra det måste man dela med sig av sig själv. Ett bra verktyg för att göra detta är att skriva statusuppdateringar. Även om det inte alltid fanns väl utarbetat i medvetandet så visade våra intervjuer på att många studenter lade stor vikt vid statusuppdateringar och vad som skrevs i dem. Emma var en av de som gjorde frekventa statusuppdateringar:

Jag uppdaterar ganska ofta. Jag vet inte riktigt vad jag skriver. Oftast uppdaterar jag för att jag vill få respons på det jag säger, kommentarer liksom. (Emma, 21 år)

Det hon ger uttryck för är tankegången ”Syns du så finns du”. Detta har även noterats av Goffman (1959) som menar att vid social kontakt har man alltid ett behov av en publik som man kan testa sitt själv emot. Emma vill få respons på sina statusuppdateringar - på sitt framträdande. När hon får den eftersökta responsen kan hon känna att hon får något socialt tillbaka, något hon får genom den ”mutal practice” som Albrechtslund (2008) framhåller som så viktig för att lyfta fram de positiva sidorna av gemensam övervakning på sociala

nätverkssidor. Den innebär att både informationsdelningen och övervakningen måste vara ömsesidig för att kunna vara positiv. För att Emma ska känna att hon får ut något av aktiviteten måste alltså hennes vänner besvara hennes kommunikation och samtidigt använda den på ett liknande sätt gentemot henne.

Man skulle alltså kunna se på studenters sociala liv som bestående av två arenor, dels den fysiska verkligheten och dels den medierade verkligheten. När studenterna rör sig i den medierade verkligheten öppnas dörrar till andras privatliv. Genom att logga in på Facebook ges många möjligheter att gå in genom dessa öppna dörrar och se vad som händer i andra personers liv. Julia tyckte att detta var en viktig funktion:

Jag tror att vi i mindre utsträckning står och tittar ut genom fönstret, kollar in grannar. Vi kan bara kolla rakt in i deras liv ändå utan att anstränga oss. (Julia, 23 år.)

Det är dock viktigt att poängtera att tillgången till den medierade verkligheten inte handlar om att man ersätter det traditionella sättet att umgås med vänner. Intervjupersonerna ser istället Facebook som ett komplement till interaktionen i den fysiska verkligheten. Det blir ett bekvämt sätt att upprätthålla kontakt, men även att ta del av interaktionen mellan andra. Det är en praktisk omöjlighet att i den fysiska verkligheten hålla kontakt med vänner från skolan, vänner från barndomen och nya vänner på samma gång. Tidigare har det varit naturligt att prioritera, men med Facebook och den sociala övervakning den möjliggör underlättas detta, utan att för den skull förstöra varken nya eller gamla relationer (Albrechtslund, 2008). Linnea tyckte sig se en tendens bland människor att snarare bli bättre på att upprätthålla kontakter:

Man får ju en närmare kontakt med ytliga bekanta än vad man hade innan för man skriver ju till folk som man kanske snackar med i skolan men som man aldrig umgicks med efteråt. (Linnea, 20 år)

All denna sociala kontakt möjliggörs av att användarna delar med sig av sig själva och sin identitet, att alla gör framträdanden som andra användare sedan kan ta del av. Att faktiskt kunna bedriva denna sociala övervakning bygger således på att alla användare väljer att dela med sig av information om sig själva. Man bör dock komma ihåg att ”dela med sig av sin identitet” är ett frivilligt val varje enskild individ gör. Facebook är en unik plattform för identitetsbygge och genom att hela tiden göra aktiva val kring vad man ägnar sig åt och vilka man socialiserar med styr man som användare över hur man framställs. Man ställs alltså fortfarande inför olika val kring både sina framträdanden och sin publik men det sker på en helt ny arena, den medierade, vilket ställer nya krav men också ger nya möjligheter för användaren. Varje val användaren gör har ett grundläggande socialt syfte och en aktiv

användare stärks således socialt av sin aktivitet på Facebook (Albrechtslund, 2008). Det är inte ett tvång att vara med men det finns många sociala vinningar att göra genom att delta. Deltagandet kräver dock både kompetens och eftertanke för att behålla kontrollen men också generositet bland användarna för att det ska bli ett meningsfullt socialt informationsutbyte.

5 Avslutning

5.1 Slutsatser

Den rådande sociala situationen med en ytterligare verklighet, den medierade, som kompletterar den fysiska har ställt nya krav på deltagarna som har andra förutsättningar än tidigare som de måste anpassa sig till. Publiken har blivit en annan och även om användarna inte har koll på exakt vilka dessa nya implicita krav är, tycks de ändå veta hur de faktiskt ska förhålla sig till sitt användande för att följa dem. Man har till exempel lärt sig vad man kan och inte kan skriva, hur man kan uttrycka sig i bild och vad av detta som får nå offentligheten. Man är medveten om att man spelar olika roller inför olika publik och man har samtidigt lärt sig hur man ska hantera det eftersom det finns en stor och samlad publik.

Man måste försöka skapa sig själv för att kunna interagera med andra; Det går inte att interagera utan en identitet. Den kan visserligen vara nyanserad och motsägelsefull, men den finns där hela tiden från dess att man börjar interagera med andra. För att skapa en identitet på Facebook används flera olika verktyg. Man lägger upp fotografier, visar vilka vänner man har för att peka ut sin sociala status, offentliggör sin relationsstatus, går med i olika typer av grupper och gör statusuppdateringar för att på olika sätt konkretisera sin identitet. Alla dessa saker försöker på olika sätt indikera vilken typ av person man är.

Studenterna ser sitt användande av Facebook för identitetsskapande som självklart eftersom det är så pass införlivat i deras vardag, alla finns där och det är därför viktigt att vara med i gemenskapen och kunna interagera med andra på ytterligare ett sätt. Men med möjligheterna kommer det samtidigt problem. Det är viktigt att hela tiden delta och se vad som händer eftersom det är ett högt tempo med en stor publik och många olika framträdanden att ta del av och inspireras av. Eftersom man hela tiden granskar andra inser man även att andra tittar på en själv. Det blir då oerhört viktigt hur man själv framställs och det ställs nya krav på användarens förmåga. Det faktum att mediet är så pass dynamiskt och konvergerat gör det svårt att hålla isär sina olika roller inför vanligtvis skilda publik. Det är också problematiskt med vänner som drar in en ovetande användare i ofrivilliga teamframträdanden på grund av mediets asynkrona karaktär.

För att hantera de problem som uppstår och ta kontroll över den information som förmedlas i den nya situationen måste man lära sig ett antal olika strategier för kontroll. Man måste alltså socialiseras in i Facebook. De olika varianter som vi fann i vår undersökning var att hålla publiken separerad genom olika teknologiska väggar, att tona ner alla sina roller, att satsa på en enda roll, att använda sig av frekventa inloggningar, eller att vara proaktiv.

5.2 Slutdiskussion

Sociala nätverkssidor och Facebook i synnerhet har blivit en ny arena för social interaktion och följaktligen också en arena för identitetsbygge. Precis som i andra sociala sammanhang måste man veta hur man ska föra sig för att kunna bete sig och framstå på ett sätt som förväntas och accepteras av publiken. Man måste med andra ord lära sig de övergripande koderna som gäller för sammanhanget men det krävs också att man vidareutvecklar sin kompetens för att kunna göra de subtila avvägningarna som ligger till grund för ett lyckat framträdande. När studenterna började använda Facebook publicerade de all möjlig information om sig själva, men de som kunde ta del av informationen var då endast en liten skara vänner. Idag är man istället exponerad för en enorm massa, alla inbegripna i samlings termen Facebook-vänner, och därför tycks den tidigare informationsmängden vara otänkbar att offentliggöra genom mediet. Man är mer restriktiv eftersom man upplever att man är mer synlig, vilket alltså kräver en större medvetenhet och eftertanke hos användarna.

Precis som brukar vara fallet då nya medier börjar få genomslag hos den breda massan har det funnits och finns fortfarande konspirationsteorier om Facebook. Det verkar som att man tror att illvilliga personer kan lura i mindre vetande folk vad som helst och att de inte har någon som helst kontroll över den information som publiceras. En slags rädsla för framtiden målas upp av journalister som fasar över "våra barns framtid". Denna kritik har kunnat nyanseras i och med resultaten av denna undersökning. Vi tycker oss kunna se i vår studie att i alla fall vissa i den undersökta målgruppen ligger i framkant vad gäller acceptans av mediets förutsättningar och därmed kontroll över sitt användande. De har så att säga passerat en utbildningskurva och då kunnat dra större nytta av de positiva aspekterna. Det är dock viktigt att lyfta fram att för att det finns positiva aspekter behöver inte detta nödvändigtvis innebära att man inte ska vara kritisk, snarare att man bör vara kritiskt positiv. För att man ska kunna uppleva någon form av kontroll, måste man också inse både sina egna personliga och mediets begränsningar. Men genom att lära sig både möjligheterna och begränsningarna kan man få mest kontroll och därmed tjäna mest på att använda mediet. Det

kräver således mycket av användaren för att få fram de positiva sidorna men den kritiskt positiva användaren kan verkligen dra nytta av de möjligheter som ges i mediet.

Därmed blir kanske vissa studenters krav på kontroll något orimliga med tanke på hur de valt att använda sig av mediet, exempelvis som en festcentral. Dubbelheten i studenternas resonemang om sin framställning och kontrollen över denna genomsyrade vår studie, främst i deras önskan om att kunna exponera sig och ta del av andras framställningar till fullo, men samtidigt behålla hundra procentig kontroll över vem som ser vad när det gäller ens egen framställning. Problematiken med en konvergerande publik kan återfinnas i samtliga av våra analyssteman. Det är svårt att spela olika roller inför en enda stor publik, och det är svårt att försöka uppnå ett ideal inför en grupp när ett annat ideal återfinns i andra grupper som man försöker spela inför samtidigt. Men likväl uppfattar den undersökta gruppen att de har tillräckligt god kontroll över situationen för att ändå kunna säga att det är ”värt det”; Facebooks fördelar väger alltså tydligt tyngre än dess nackdelar. Intervjupersonerna tycktes vara mer kompetenta och eftertänksamma i sitt användande än vad de själva faktiskt insåg att de var. Indirekt har de insett vikten av att förhålla sig till den medierade verkligheten på rätt sätt, men utan att egentligen veta om det. Det är viktigt att vara med i Facebook för att kunna vara en del i den sociala gemenskapen men också för att uttrycka sin egen plats i den. Detta innebär i förlängningen att om man väljer att stå utanför så är det ett indirekt erkännande av att man inte är intresserad av att denna gemenskap, det blir ett ställningstagande i sig.

Facebook är i skrivande stund högaktuellt och det går sällan en dag utan att det blir omskrivet i dagstidningarna i Sverige. Det är tacksamt att skriva kritiska artiklar och larmrapporter och det är en lavinartad ökning av antalet användare som tycks sprida skräck bland journalister och ovana användare. Vi har emellertid kunnat se klara mönster i vår studie som pekar på att man skulle kunna lugna ner orosmomenten och vända på denna hets genom att se att man som användare kan vara kritiskt positiv. När användarna väl genomlidit Facebooks barnsjukdomar och byggt upp sitt immunförsvar med olika typer av strategier kan de dra större nytta av sitt användande av mediet.

Dessa slutsatser kan förhoppningsvis bidra till att förändra synen på Facebook-användare som dumma, lättlurade och urskillningslösa. Mediernas syn på användarna som godtrogna, ytliga och korkade ger inte en rättvis bild, åtminstone inte sett till den grupp vi studerat. Våra slutsatser visar att användarna är aktiva och har väldigt stor glädje av sitt användande, både socialt och som ett praktiskt verktyg i vardagen. Man måste förändra synen för att kunna se hur individer kan hitta sin plats i den sociala gemenskapen Facebook för med sig, men om man ska kunna göra detta krävs en viktig insikt.

För att lyckas med sitt identitetsskapande på sociala nätverkssidor måste man förstå att det finns en medierad verklighet som skiljer sig från men också överlappar med den fysiska verkligheten. Det går inte att helt separera den fysiska från den medierade verkligheten om man ska lyckas med sina framträdande i respektive sammanhang, utan en förståelse för deras samverkan är av stor betydelse för att förstå den medierade presentationen och interaktionen.

5.3 Förslag till vidare studier

Under tiden vi arbetat med uppsatsen har andra intressanta uppslag uppenbarat sig. Vi tyckte oss se att det fanns skillnader mellan män och kvinnors användning och inställning till Facebook. Det vore därför intressant att undersöka genusmönster där kvinnan verkar tvingas framstå som utseendefixerad och mannen tvingas att ha en mer bakåtlutad inställning till dessa mjuka värden. Det vore även intressant att undersöka de som inte är så uttalat positiva eller helt enkelt negativa till Facebook och se på deras resonemang kring varför de valt att vara inaktiva användare eller helt enkelt valt att helt stå utanför gemenskapen.

6 Källförteckning

- Albrechtslund, Anders (2008). Online Social Networking as Participatory Surveillance. *First Monday*, vol. 13: 3
- Arvidson, Peter (2000). 'Måste vi läsa metod?' i Jarlbro, Gunilla (red.) *Vilken metod är bäst – ingen eller alla? Metodtillämpning i Medie- och kommunikationsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur. ss. 12-29
- boyd, danah (2004). Friendster and Publicly Articulated Social Networks. Conference on Human Factors and Computing Systems (CHI 2004). 24-29 april 2004. Wien, Österrike. New York: ACM Press
- boyd, danah (2006). Friends, Friendster, and Top 8: Writing Community into Being on Social Network Sites. *First Monday*, vol. 11-12
- boyd, danah (2008a). *Taken Out of Context: American Teen Sociality in Networked Publics*. Diss. University of California, Berkeley
- boyd, danah (2008b). Facebook's Privacy Trainwreck. Exposure, Invasion and Social Convergence. *Convergence*. vol. 14:1, ss. 13-20
- boyd, danah & Elison, Nicole B. (2007). Social Network Sites : Definition, History and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*. vol. 13:1. ss. 210-230
- boyd, danah & Heer, Jeffrey (2006). Profiles as Conversation: Networked identity performance on Friendster. i Proceedings of the Hawai'i International Conference on System Sciences (HICSS-39). 4-7 januari 2006. Kauai, Hawaii. Washington DC: IEEE Computer Society
- Branaman, Ann (1997). 'Goffman's social theory' i Lemert, Charles & Branaman, Ann (red.). *The Goffman reader*. Malden, Mass.: Blackwell. ss. xlv-1xxxii
- Burns, Tom (1992). *Erving Goffman*. London: Routledge
- Dahlgren, Peter (2000). 'Vad säger medierna och vad betyder de?' i Jarlbro, Gunilla (red.) *Vilken metod är bäst – ingen eller alla? Metodtillämpning i Medie- och kommunikationsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur. ss. 75-100
- Donath, J. & boyd, danah (2004). 'Public Displays of Connection' *BT Technology Journal*. Vol. 22:4
- Facebook (senast uppdaterad 2009). *About Facebook*. Tillgänglig: <http://www.facebook.com/facebook?ref=pf> (2009-12-05)

- Fay, Brian (1996). *Contemporary philosophy of social science: a multicultural approach*. Cambridge, Mass: Blackwell
- Goffman, Erving (1959). *Jaget och maskerna: en studie i vardagslivets dramatik*. 4. uppl. Stockholm: Norstedts akademiska förlag
- Sandberg, Helena (2000). 'Varför kommer inte mina intervjupersoner i tid?' i Jarlbro, Gunilla (red.) *Vilken metod är bäst – ingen eller alla? Metodtillämpning i Medie- och kommunikationsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur. ss. 174-197
- Schrøder, Kim, Drotner, Kirsten, Kline, Stephen & Murray, Cathrine (2003). *Researching audiences: a practical guide to methods in media audience analysis*. London: Arnold
- Vester, Heinz-Günter (2000). 'Erving Goffman's Sociology as Semiotics of Postmodern Culture' i Fine, Gary & Smith, Greg (red.) *Erving Goffman*. London: Sage. ss. 313-324
- Østbye, Helge, Helland, Knut, Knapskog, Karl & Larsen, Leif Ove (2004). *Metodbok för medievetenskap*. 1. utg. Malmö: Liber Ekonomi

7 Bilagor

7.1 Intervjuguide

Allmänt om faktiskt användande

Hur kom det sig att ni blev medlemmar?

Hur ofta loggar ni in på Facebook?

Varför använder ni Facebook?

Hur länge har ni varit medlemmar?

Varifrån brukar ni logga in? Hemifrån, skola, hos vänner, mobilen etc.

Hur känner ni om ni inte loggar in dagligen?

Funktioner

Varför loggar ni in på Facebook?

Tänker ni i första hand att ni ska kolla upp vad andra har för sig eller för att se om det hänt något om er egen profil?

Vad gör ni på Facebook när ni loggat in?

På vilket sätt håller ni kontakt?

Varför kollar ni bara runt?

Är det för att ni vill ha tips om vad som händer?

Är det för att kunna håll koll på folk utan att ställa frågor?

Kollar ni runt bland folks bilder/profiler/konversationer när ni inte känner personerna?

Brukar ni göra status-uppdateringar?

Varför/varför inte?

Vad brukar ni skriva?

Hur ofta skriver ni?

Läser ni andras uppdateringar?

Vad tycker ni om andras uppdateringar?

Lägger ni aktivt till nya vänner ni träffat, eller väntar ni på att de lägger till er?

Lägger ni till vänner ni inte riktigt känner?

Accepterar ni vänförfrågningar från folk ni inte riktigt känner? Varför ja/nej?

Hur länge bör man vänta efter att man träffat någon ny innan man kan lägga till dem? Måste man vänta tills man träffat dem igen? bör man göra det direkt?

Är det viktigt att vara med i grupper och nätverk?

Reflekterar ni över detta? Hur resonerar ni?

Funderar ni på att när ni skriver på väggen till en grupp på att det blir offentligt så att alla som inte är med i gruppen kan se det?

Är det viktigt hur er profil ser ut?

Hur mycket information anser ni är relevant att andra kan se?

Exempelvis: civilstatus, ålder etc.

Hur tänker ni när ni väljer profilbild?

Ligga i fas med andra?

Känner ni att ni är samma person på Facebook som ni är i övriga livet?

Om nej, på vilket sätt skiljer ni er?

Tycker ni att det är viktigt att det finns gott om bilder på er själva?

Är det viktigt att det publiceras en lagom mängd bilder?

Etiska dimensioner

Hur har ni förstått situationen kring ägandet av bilder osv. på facebook?

Hur känner ni inför det? Hur ställer ni er till hela diskussionen? har ni funderat mycket på den? Tycker ni att det är en viktig fråga eller är det överdrivet?

Är ni rädda att olämpligt material publiceras?

Känner ni att ni har kontroll över vad som publiceras?

Känner ni att ni kan lita på dina vänner?

Varför/varför inte?

Har det faktiskt hänt, hur hanterade ni det då?

"Taggar" ni bort oönskade bilder? Ber ni personen ta bort hela bilden?

Vad tycker ni "tag-funktionen"?

Hur känner ni för att man kan vara aktiv utan att det syns?

Hade ni föredragit att aktiviteten skulle framgå? Varför/varför inte?

Tror ni att detta hade påverkat ert användande?

Ser ni positivt/negativt på att man kan vara aktiv i det tysta? Varför?

Ser ni Facebook som ett bra verktyg för att kommunicera och hålla igång ert sociala liv, eller är det/har det blivit ett nödvändigt ont?

Har ni känt er beroende av Facebook?

Varför? Vad är det i så fall ni har saknat när ni inte kunnat logga in?

Känner ni att det är ett krav att logga in dagligen?

Känner ni att det finns krav från andra att ni är aktiva?

Avslutande frågor

Finns det något med Facebook ni saknar, eller något det finns för mycket av?

Ser ni några risker med Facebook? Vilka? Om ja, varför är det ändå värt det?

Vad tror ni om framtiden för Facebook?

Är det bara en fluga?

Kommer det komma något annat?

Behöver det förändras på något sätt?

Använder ni det på mobilen osv? Hur i så fall och när? Ser ni det som framtiden? Hade ni gjort det om ni hade haft andra mobiler, ex. en iPhone?

Konkreta scenarier

Ni loggar in på Facebook, ser att ni blivit taggad på en bild som ni egentligen önskar ni inte blev taggad på. Kan ni låta den vara kvar trots att ni velat ta bort den egentligen? Ni ser kanske jättefulla ut, fast det egentligen bara är just det fotografiet som antyder det. Taggar ni bort direkt eller hur resonerar ni?

Hur ser ni på "in a relationship"? *Är det viktigt att använda funktionen eller är det viktigt att inte använda funktionen? När ändrar man sin status?*

7.2 Intervjupersoner

Samtliga namn från intervjuerna är fiktiva.

Grupp 1

Anders, 21 år
Erik, 24 år
Emma, 21 år
Frida, 23 år

Grupp 2

Elin, 20 år
Kajsa, 20 år
Linnea, 20 år
Peter, 23 år

Grupp 3

Ida, 23 år
Julia, 23 år
Otto, 24 år